

Kufeké féle gyermeklisztje

Magyarország Ausztria, Németország sat. legelső hozzáértői adják
Legjobb és legolcsóbb táplálkozás egészséges és belbefeleg gyermekeknek
Kapható minden gyógyszerháznál és a gyárnál R. KUFÉKE WIEN VI.

Az Országos Kaszinó

palotájában
Budapest, Kossuth Lajos-u. 20. sz. alatt

Megnyilott

Papirkereskedés és Képes-levelezőlap
különlegességek raktára. — Tisztelettel

KLEIN VILMOS papirkereskedése,
Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 20. sz. és
VIII., Kerepesi-út 73. 8951

KWIZDA FERENCZ JÁNOS

cs. és kir. osztr.-magy., román és bolgár fejed. udv. szállító,
kerületi gyógyszerész Kornsburg, Bécs mellett.
8 arany-, 19 ezüstérem, 30 dísz- és elismeréskönyv.

Cs. és kir. mosóvíz lovaknak.
Kwizda-féle Restitutions-fluid 1 üveg ára
2 kor. 30 fill.
Készül 40 év óta udvari istállóokban, valamint nagyobb ke-
ztonai és polgári istállóokban használatban van, erősítésül
nagyobb erőmegfeszítések után, továbbá főzomádások,
rándulások és innak merevségénél stb. képesti a lovakat
kiváló teljesítményekre az időmérésnél. Valódi osztr. fenti
védjeggyel kapható az Osztrák-Magyar-Monarchia minden gyógyszer-
házában és drogeriájában. 8838
Főraktár Török József gyógyszer. Budapest, Király-u. 12.

MARSCHALL ANTAL

szpecialista női cipész,
Budapest, IV. ker., Bécsi-utca 2. szám.
Alapítatott 1832.
Érzékeny lábának könnyű és finoman kidolgozott czi-
pöket készít mérték szerint. — Vidéki megrendelések
minta-czipő után. 8979

MATTONI FÉLE GIESSHÜBLER legfinizáltabb egyvegyes SAVANYUKÚT

Wachtl és Társa

Budapest, IV., Régi posta-u. 4.
Fényképészeti cikkek
raktára 8810
Fotografische Manufactur.
Új árjegyzék ingyen és bérmentve.

WEINWURM ANTAL

Első magyarországi fényképeseti,
Cinokográfiál, chromoautotipál
szokasorostó műintézetét készit hor-
gany, valamint rész ma-
rasián királyok és a leg-
szébb királyok. Készít-
külső felvételeket, u. m.
épitmények, gépek,
tájképek, továbbá olaj-
festmények és ipar-
művészeti
sárgyaktól a
legújabb-
máig árák
mellett.
Budapest,
IV., Károly-
utca 3.
Telefon 1700.

CACAO

SUCHARD

Kurczk & Fia

Photozinkografiai
műintézet
készíti a legjobb
Glicéin
mindennemű-
nyomatványhoz
Budapest, VIII. Szentkirályi-utca 13

Császárfürdő

BUDAPESTEN 8918
téli és nyári gyógyhely.
Elsőrangú. E kénes vizű gyógy-
fürdő, páratlan gőzfürdővel és
legmodernebb iszapfürdővel,
pompás ásványvíz uszodák-
kal, kő- és kádfürdővel.
Prospektus ingyen bérmentve.

DIETRICH ÉS FIA

cs. és kir. udvari szállítók Budapestén,
tea és rum nagykereskedők, gőzerőre berendezett likörgyár és cognac-párolda francia módra.
Gyár, központi iroda és megrendelési hely: 9004
Budapest, X. ker., Kőbánya, Füzér-utca 30. sz.
Kizárólag eredeti bevitelű kínai-, orosz- és Ceylon-teák szabadon és csomagolva.
Jamaika-rum barna és fehér
Ananász-rum,
Brazil-rum, ezüstpint különlegessége
1865 óta.
Szarinas-rum (szőkeletes palackokban).
Saját gyártmányú és eredeti külföldi cognac-
ok, u. m.: Martell, Duvergey, Mar-
tignon, spanyol cognac stb.,
Arzac, Allas, eredeti orosz,
Likör-különlegességek u. m.: Alt-
vater, Borekamp, aranyis, je-
gecs kőmény, alpesi növény,
Ivanhoe, Kontusowska, borde-
auxi, amsterdami, belga és hol-
landi likörök, édes- és brandy,
gyömbér-gyomorbor stb.,
Abszynth,
Sallivorium, bortörköly, sósbor-
szesz,
Hollandi ananászpunch-kivonat,
Benedictine, Chartreuse, zöld és
sárga.
Huntley és Palmers-féle teasü-
temények,
Kávé 2 1/2 és 5 kilós zacskókban,
Cseokoládék és csokoládé,
Kínai és japán mű- és iparczi-
kek, ablakvirágpoloz (függönyök)
Farsvantes (kályhaellenzők, tea-
szőnyegek),
Teafőző-üstök, szamovárok,
Spanyol és magyar borok.
Arjegyzék ingyen és bérmentve.
Saját gyártmányú likőreink zsolnai majolika-korsókban is kaphatók.
Allandó kiállítás
kínai és japán műiparczikkekben VI., Andrassy-ut 33. sz. üzletünkben.
Cs. és kir. udvari tea-, rum- és cognac-raktárak:
IV., Koronahereczeg-u. 20. VI., Andrassy-út 33. IV., Kigyó-tér 6. VII., Kerepesi-út 28.
Szeriut-tér mellett. Nagymező-utca sarkán. Ó felsége bérházával szembe. Az orsz. közp. tak.-pénztár palotában.

Thierry A. Balsam-a

Nélkülföldetetlen és felülmulhatatlan, hatásában csalhatatlan.
Világézzik, kivitel minden országba.
CHIEF-OFFICE 48. BRIXTON-ROAD, LONDON S. W.
A legmegbízhatóbb, legjobb ez az egész világon híres és legkeresettebb hárszer a
gyógyszerész:
fölmulhatatlan mindenféle mell-, tüdő-, máj-, gyomor- és valamennyi belső be-
tegségek ellen. Külöleg a legsikeresebb
Sebgyógyítószér.
Csupán az összes kulturálmokban bejegyzett zöld apáca védjeggyel és kapuzula-
zárral, a melybe a csög van bepréselve. Egyedül valódi, kimutatható évi gyártás
6 millió palack. — 12 kicsiny és 6 dupla-palack postán, franco küldve 4 kor. — Egy
próba-palack prospektussal és a világ valamennyi államában létező raktárak jegyzékével:
1 kor. 20 fill. Sztéküldés csupán az öszneknek előleges utalványozása ellenében.
Thierry A. Centifolia-kenőcse
(csodakenőcs elnevezéssel), melynek hűző-ereje és gyógyhatása utólrhetetlen! Főlöszlegessé teszi legtöbb
esetben az operációkat. Ezzel a kenőccsel egy 14 esztendő gyógyíthatatlannak tartott csontszu, sőt újabban
egy 22 esztendő súlyos rákszerű betegség gyógyíttatott meg. Gyulladásos és minden egyéb sebeknél, mint
kittinó antiseptikus szer, enyhítőleg és hűsítőleg hat és csakhamar teljes gyógyulást hoz létre. Gyors puhító
és oszlató hatása is van és megszabadít mindenféle, bármily mélyre hatolt idegen testektől. — Egy tégely
franco 1 kor. 80 fill. az öszneknek előre való beklüldése ellenében. Nagyobb megrendeléseknél olcsóbb. Ki-
mutatható évenkénti gyártás 100,000 tégely. Egy egész levélár áll rendelkezésre és megtekintésre azon
eredeti bizonylatokból, melyeket e két szerről a világ minden részéből beklüldtek. — Utánastólók óvakodni
és figyelemmel tessék lenni a minden tégelyre beégetett czégre: Apotheke zum Schutzengel des
A. Thierry. A hol raktár nincsen, minden rábeszélés ellenére is tessék visszautasítani a hamisított és
használat értékének ajánlott készítményeket és tessék azt megrendelni egyenesen az egyedüli gyáros:
Thierry A. gyógyszerésznél, Pregrada Rohitsch-Sauerbrunn mellett.
(Az osztrák cs. és kir. államhivatalnokok szövetezetének szállítója.) (Contractor of the War-Office and the
Admiralty, London.) — Kapható Budapestén: Török József gyógyszerházában. 8907

VASÁRNAPI UJSÁG

3. SZÁM. 1901. BUDAPEST, JANUÁR 20. 48. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkronikával) együtt eg-éves évre 24 korona félre- 12 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG eg-éves évre 16 korona félre- 8 • A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkronikával) eg-éves évre 10 korona félre- 5 • Kálfföldi előfizetésekre a postailag megvártított viteldij is csatolandó.

AZ ÁRPÁD-HÁZI KIRÁLYOK CZIMERE. — Benczúr Béla rajza egy XIII. századbéli oklevél pecsétje után.

AZ ÁRPÁDOK.

Az Árpád-ház kihaltának hatszázados évfordulóján.

Néhány nappal ezelőtt, január 14-ikén múlt hatszáz éve, hogy III. Endre király meghalt és vele sirba szállt a honfoglaló Árpád nemzetsége, mely miután már előbb, száz évnél tovább mint fejedelem a nemzet élén állt, ép 300 évig viselte homlokán a magyar koronát. Az utolsó Árpád hamvait a budavári minoriták Evangelista Szent János templomába temették, mely ma a budai várszínház.
Európának több állama egy-egy dinasztia-nak köszöni létét. Ausztria és Magyarország monarchiája a Habsburg-ház közös uralkodá-sán alapszik. Poroszországot a Hohenzollernek alkották meg. Sőt még Franciaországot is Capet Hugó utódjainak százados ernyedetlen munkája tette Európa első államává.
Magyarországot nem az Árpádok teremtték, de ők vezették és nevelték, és ezzel döntő befo-lyást gyakoroltak sorsára négy századon keresztül. Árpád szerezte meg az új hazát. Vajda utódjai, színtelen, elmosódott alakok, ha más nem: legalább a nemzeti összetartozás, egység külső képviselői voltak. Szépunokája Gyejcsa, szép nejenek Saroltának befolyása alatt, meg-szerette, fölvette és megismertette népével a kereszténységet, a nélkül, hogy e csodálatos házaspár nyers, vad természetével, annak tanait, úgy a mint kellett, követni tudta volna. Fiukon Istvánon — a magyar nemzet par excellence «szent királyán» meglátszott néha, kinek fia volt, de azért ő már nem csak ismerte a kereszt vallását, hanem követte is tanítását; példája népének és vezére a civilizáció minden ágá-

ban, mely akkor a keresztény vallással együtt járt. Ezt a civilizációt fel tudta használni, hogy önálló Magyarországot alkosson, ép akkor, mikor közvetlenül nyugaton Nagy Károly birodalmának romjaiból a német földön újra birodalom alakult, mely Nagy Károly birodal-mának jó részével annak tradícióit, az új római császárság igényeit is fölleszté.

Istvánnak már összeütközése volt e birodal-mal, de győzött; Bécest elfoglalta, s a ma-gyar határt a jobbparton a Fischáig, a Duna bal-partján a Morva-mező nagy részére kiterjeszté. A római császár, II. Konrád nem egyezett bele e megalázó békébe; helyette megcsinálta kiskortú fia, Henrik, akkor bajor herceg, ki mikor megnőtt, a német birodalmat a hatalom legmagasabb polezára emelte, még a pápaságot is maga alá vetette, Magyarországra is behatolt. Szent István sirja mellett méltatlan utódja — nem Árpád-ivadék! — a német császár hü-béréseinek vallá magát, de azután a nemzet felkelt, — és Szent István unokaöccsesei, Endre és Béla vezetése alatt, szembe szállt a nagy német hatalommal, és III. Henrik császár — Európa leghatalmasabb fejedelme — nem tudta legyőzni a magyart, a kit Endre király politi-tikája és Béla herceg kardja vezetett. Béla fia, László — szent, mint István — a XI. század végén végre teljesen elenyészttette a német felsőbbiség minden nyomát. Ő és utódja — bátyja fia — Kálmán betetőzték Szent István művét. Alattuk Magyarország már oly állammá lön, melyen megtört a keleten még háborgó barbár világ, a besenyők és kunok támadása; délnyugat felé már hódítani indult, s a horvát királyságban az adriai tengerig hatolt és itt

III. ENDRÉ. († 1301 JANUÁR 14-ÉN.)

A bécsi udvari műtörténeti múzeumban levő kép után.

tekintjük a korona fényét, elég ok volt e ropant birtok is, hogy az Árpád-ház tagjai ezért egymással versenyezzenek.

Kálmántól kezdve mintegy száz esztendeig folytonosan belviszályról olvasunk, 20–30 éves, fiatal, szenvedélyes herezegek és királyok közt. Közöttük kimagaslik a XII. század végén *III. Béla*, ki Byzanczban nevelkedett, s ott az akkori világ legrendezettebb állami gépezetét látta, itthon is — a mennyire lehetett — rendet csinált, s erejét, melyet nem fogyasztott belvillongásban, kifelé fordíthatta. Ő kezdte meg a terjeszkedést a Kárpátoktól éjszakra, a mai Galiczia orosz részeiben, délre pedig a Balkán-félszigeten, a bomló byzanci birodalom területén, a bolgárok és szerbek rovására. Közvetlenül utódjai: *Imre*, *II. Endre*, *IV. Béla* folytatták művét; honn azonban a királyi hatalom elérte delelő pontját. A középkorban minden európai ország — Byzancz, a Balkán-félsziget és Oroszország szlávjai itt nem számítanak — bizonyos tekintetben alkotmányos volt; abszolútizmus nem volt lehetséges, mert olyan államgépezet, mely most korlátlan hatalmat biztosíthat annak, ki azt hatalmába tudja ejteni és meg tudja tartani: akkor még nem létezett, s azért a király, nálunk, mint másutt lehetett hatalmaskodó, zsarnok, de nem lehetett — mint az újabb kor államaiban — korlátlan hatalmú fejedelem.

Az Árpád-házi királyok is kezdtek a XII/XIII. század fordulópontján, a mint hatalmuk nőtt, önkényeskedni, hogy ne mondjuk zsarnokoskodni, de akkor a nemzetben is felébredt az érzés, ha nem is a tudás, — mit e napokban élt történetíró, Béla király névtelen jegyzője, már a honfoglalás korában is feltalálni vélte, hogy ők választották fejedelmüké Árpádot és utódjait, kiknek velük, nem ellenük és rovásukra kell kormányozni, s őket a kormányzat hasznából nem szabad kizárni. A királyi követelésekkel szemben a maguk igényeivel állottak elő, melyeknek egyik első, durva összefoglalása az *1222-iki aranybulla* volt. Ezt *III. Béla* fiától, *II. Andrástól* csikarták ki. *II. András* fia, *IV. Béla*, nemzetségének, Szent István után — (Árpádot magát nem ismerjük) — legnagyobb embere, nem hagyta a királyság helyes és nem helyes követeléseit. A tatárjárás veszedelme azonban e kisebbszertu torzsalkodástól nagy tetekre hívta.

Elpusztult, tönkre ment e nagy katasztrófában az ország keleti része a Dunától a mai Székelyföldre, a Kárpátoktól az Al-Dunáig; a Duna jobbparti részeket is le a horvát Kapelláig erősen megtépte a mongol, a hol megfordult. *Dsingisz-khán* birodalmának ez a támadása Európa ellen, mely a cseh Óriási hegyességig, Bésig és az Adriáig terjedt, nem hódító hadjárat volt. Haza ment magától *Batu-khán* hada, és a mongol birodalom, a míg bírta erejét Ázsiában, délre és keletre, Khina ellen fordította. *IV. Béla* azonban ezt nem tudhatta, azért mindig készen kellett lennie, hogy a szörnyű ellenség újra visszatér, és újra támad. Egyre ez ellen való védelemre kellett gondolnia, de azért nem feledte el, sőt fontartá országát érdekeit a Balkán-félszigeten és figyelemmel kísérte a mozgalmakat, melyek Magyarországra nyugatán Otokár alatt Csehországból, Ausztriából, Styriából és más részekből, Magyarországra veszélyes birodalmat alkottak. Tetteiből gyaníthatjuk, mi fogott volna történni Magyarországon, ha a mohácsi csata után nem két, meglehetősen egyformán tehetetlen ellenkirály küzd egymással, kik közül az egyik még a tatárokat — azaz, hogy a törököket maga hívja be: hanem olyan *IV. Béla* vagy *Mátyás* király-féle szellem lesz

II. Lajos utódjává. Valamint azonban e képzelt utódnak is valamiképen meg kellett volna alkudnia — legalább egyelőre — a török hatalommal, melyet egy *II. Szoliman* vezetett: úgy *IV. Béla* is — bár a mongol többé nem tört be — megsínylette haláláig a keleti invázió hatását. Ennek köszönhető az ország a kunokat, kik az országba jutottak és ott nem lettek mint kellett volna keresztényekké, s ezzel lassan magyarokká, hanem mintegy száz évig pogányok és törökök, az európai magyarok közt ázsiai barbárok maradtak.

IV. Béla fia, *V. István*, alig kisebb ember atyjánál, csak rövid két esztendeig uralkodott és fiatalon halt meg; nem volt tehát ideje orvosolni a bajokat; fia, *László* pedig — atyja halálakor még gyermek, kún anya sarja, különben sem királyi lélek — végkép a keleti kún világ fertőjébe süllyedt. Sátorban ide-oda kóborolni, kún leányokkal szerelmeskedni, hatalmaskodni, rabolni, ha épen kedve támadt: ez volt gyönyörűsége s az ország dolgaival, csak ha kénytelen volt vele, törődött. Nem vezette a nemzet sorsát, s a mi történt az ország fennmaradására, azt egyes urak tették, mint pl. a *II. Otokárnak*, az ország e legfőbb ellenségének bukására vezető politika a Guthkeledek és Csákok műve volt. *IV. László* magtalan halálával (1290), az Árpád-háznak még csak egy fíjarjádéka maradt: *II. Endre* utószülött fiának, *Istvánnak*, kit *IV. Béla* testvérének el nem ismert, az országtól távol tartott, fia, *Endre*, ki Velenczében született, nevelkedett, *IV. László* idejében haza próbált jönni, de be nem fogadták és mint menekült, Bécsben lappangott. Az «urak», kik meghívták, Ladomér esztergomi érseket ismerték ebben vezérüknek, egyikét azoknak a nem ritka főpapjainak, kik a vallásban, hitben kifogástalanok voltak, de a világi dolgokban csak a Magyarország érdekeit ismerték el vezérüknek.

III. Endre Árpád volt, de gyenge. *IV. László* «kún» volt, ő meg «velencei», nyugati ember, s — a mint szemére vetették, — kissé kalmár szellemű, ledér erkölcsű, nem vezet, de vezetésre szoruló. A nagy ősök azonban már anynyira nevelték a magyart, hogy az ország a maga magyarságában megállott még a gyenge sarj alatt is, meg tudott állani s megmaradt, mikor halála után egészen idegen fejedelmek, cseh, német, francia-olasz, kerültek élére. Az idegenek első nagyobb inváziójakor, a kereszténység behozatalakor, Szent István volt az, ki őket a helyett, hogy urakká tenné, felhasználta a magyar nemzet szolgálatára; a második invázióban, — ha annak mondhatjuk — az Anjouk korában, a nyugati királyokat, a nyugati befolyást már maga a nemzet olvasztotta magába, s hogy a nemzet háromszáz év alatt erre képes lett: az az Árpád-házi királyoknak legdrágább hagyománya, és soha el nem múló dicsősége.

Pauler Gyula.

IDEGEN VILÁG.

Hiába, hogy nagyvárosban lakunk,
Mi itt is csak falusiak vagyunk.
Mikor sirhatnánk: sose nevetünk,
S nem mondjuk azt, a mit nem érzünk.
Más öröme nekünk nem szomorúság,
S nem firtatgatjuk: kiről mi az újság?

Hiába, hogy nagyvárosban lakunk,
Mi itt is csak falusiak vagyunk.
— Sétálni nem oda járunk, a hol
A fél világ divatból robotol...
Hanem ki, ki a szabad levegőre,
A vadírógos, pázsitos mezőkre!

Hiába, hogy nagyvárosban lakunk,
Mi itt is csak falusiak vagyunk.
— A feleségem más előtt sohsem
Tünttetget azzal, hogy hí hitvesem...
De gyermekinket maga gondozgatja,
S mienk, tudom, minden kis gondolatja!

Hiába, hogy nagyvárosban lakunk,
Mi itt is csak falusiak vagyunk.
— A kávéház és kapukules nekem,
Nem a levegőm, sem a kenyérem.
Nekem a világ legszebb muzsikája:
A kis fiam édes kacagása!

Hiába, már mi ilyenek vagyunk!
— De ne búsuljunk azért el magunk'.
A szegények is lennek legalább,
A városban egy falusi tanyát,
A hol mindig nyitva lelik a házat,
S feljőnek hajló sziveket találunk!!

Szabolcska Mihály.

A CSÚZYAK BÜSZKESÉGE.

Nagyaném emlékeiből.

Irta Mauks Kornélia.

Egy vármegyei gyűlés alkalmával láttam először csallóközi és tiszabüri Csúzy Pétert. Nem a megyénkben lakott, hanem a Csallóközön, de miután itt is nagy birtokai voltak, illőnek tartotta, hogy részt vegyen a főispáni beiktatáson.

Habár távoli rokon volt, mégis fölkeresett minket megyeházi lakásunkon. Magas, egyenes tartású, negyven év körüli férfiú volt ekkor. Nagy, fekete szemei a sötét összenőtt szemöldök alól végtelen göggel csillogtak elő. Kevés embert tartott érdemesnek arra, hogy egy Csúzy-nak a saruját is megoldja. De hogy is ne? Csallóközi története össze volt forrva az Árpádok történetével. Vagyona óriási. Várkastélyai voltak a felső megyékben, szántóföldei a Bánátban, legelői a Tisza felső részén. A tavasz csak azért nyílt ki, hogy a Csúzyak galyáinak füvet növeszsen, eső, napsugár, hogy a Csúzyak gabonáját érlelje, még a Duna is azért folyt végig az országon, hogy a Csúzyak hajóit hordja a hátán.

Legnagyobb büszkesége volt azonban nagyobbik fia, a még alig kilencz éves kis Péterke «sugár hajtása az erős törzsnek.» — szokta mondogatni; — nemes, büszke, határozott, épen olyan mint az apja. Míg a kisebbik, Palika, gyöngye, félnék, alázatos volt, épen mint az édesanyja.

Ez az édes anya egy szelid kedélyű német báróné volt, a ki imádta a férjét, de soha sem tudott odáig jutni, hogy vele szembe szálljon, vagy neki a legcsekélyebben is ellent mondjon. Ha a férje haragos volt és mennydörgésszerű hangja végig zúgott a kastélyon, a báróné a legbelsőbb szobákba húzódott s egész nap nem mert előjönni.

Olykor pedig, ha — mint ő szokta mondani, — törvényt tartott valamely cseléd vagy paraszt fölött, és kihozatta a kastélyudvarra a derest vagy a kalodát, a szelid nő kétségbeesve rohant szobájába, hogy a jajszó füleit ne érje és addig sirt, addig zokogott a térdeplőn a boldogságos Szűz képe előtt, míg ajtulan össze nem esett, a hol aztán a férje megtalálta, karjára vette és életre ébresztette.

Ilyen törvényülések alkalmával a fiukat nevelőjük, a jezsuita páter kézenfogta s bevezette az iskolaszobába, a kulcsot kétszer is ráfordítván a zárra. Mogorva arccal, hallgatva ült Péter az ablak mellett, halvány könyves szemmel simúlt hozzá a kis Palika.

VÁSÁRPIA. — Kallós Ede szoborműve

A «Könyves Kálmán» tulajdona.

ROZMARING. — Kallós Ede szoborműve.

— Péterke Halod mint sikolt az a szegény ember?

— Hadd sikoltson. Megérdemli a büntetést. Különb is mit sajnálod, hiszen paraszt!

— De ember, — sóhajta Palika kezeit tördelve.

— Nem. A paraszt nem ember, — felelte a nagyobbik fiú és apjához hasonló szemei sötét villogtak az összenőtt szemöldök alatt.

A páter, a ki jól hallotta e beszédet, de tapasztalásból tudta, hogy ebbe a vitába nem szólhat bele úgy, hogy vesztes ne maradjon, — kezébe vette a könyvet és kimondta a rettenetes szokat:

— Itt a latin grammatika, tanuljatok!

Hej ez a tanulás, ez a grammatika de nagyon sok keserűséget okozott Péternek. Óráig elült a nyitott könyv előtt, de bele se pillantott, míg aztán kis öccse mellé ülve addig kérlelte, hogy mégis csak tanul valamit, s valahogy csak fölmondhatta a leckét a páternek.

Ha aztán néha-néha a páter panaszt tett az apának, a grammatika vagy a csintalanságok miatt, az ki sem hallgatta, hanem azt kérdezte:

— Lopott a fiú, páter?

— Oh nem; Isten ments!

— Rangjáról feledkezett-e meg? Megverette magát talán a paraszt gyerekekkel?

— Nem, nem.

— Akkor hát nincs semmi baj, tisztelendő páter. Hogy a fiú nem szeret tanulni? Mégél a nélkül is egy Csúzy... Hogy felült a legvadabb mén hátára? Jól tette. Nem vehet le a ló egy Csúzyt. Hogy az Iczig gyerekeit agyafőbe verte? Hát miért kerülnek egy Csúzy elébe!

A pap boszúságát mosoly alá rejtette. Egy dologban azonban még is kivitte akarátát, t. i. vasárnaponként elvitte a fiukat magával a templomba. Az inas felöltöztette őket szépen az akkori idők divatja szerint, selyemharisnyába, másliis cipőt húzott a lábaikra, szűk fehér nadrágot, állig begombolt két frakkot adott reájuk, hat róf nyakkandót csavart a nyakukra, és kürtő kalapot, úgynevezett pincset nyomott a fejükbe s így felkészítve, lassan, ünnepélyesen mentek a templomba.

Egy forró augusztusi vasárnapon, a mint ott együtt ültek a Csúzyak vörösbáronnyal be-

vont imaszékében, Péterkét elnyomta a buzgóság, vagy talán unalmában, szemeit félig lehunyta, hanem egyszerre kinyíltak azok megint, a mint Palika egészen hozzá hajolva, a fülebe sügta:

— Péterke! Láttad-e azokat a szép piros almákat, a grófi kertben a kerítés mellett?

— Nem, nem láttam én. Pirosak?

— Pirosak bizony. Jaj de szeretnék belőlük egyet-kettőt!

A páter észrevette a suttoágást, s esőndet intett.

Mise végeztével, a mint kijöttek a templomból, az ajtó előtt találkoztak a grófi családdal. A fiúk illedelmes pukkedlit csináltak, aztán félre állottak. A páter az öreg grófnéval végtelennek látszó beszélgetésbe merült, a fiúk összenéztek s az egyik szempár azt mondta:

— Hagyjuk itt!

A másik felelte:

— Jó lesz, nézzük meg az almákat.

A gondolatot tett követte, kevés idő alatt a grófi kert alatt állottak, vágó szemmel tekintve a piros almákra.

— Palika! Én szakítok neked vagy kettőt.

— Nem, nem, — ijedezett a kisebbik, — még meglátna valaki!

— Dehogy, a népek még a templomban énekelnek, én bizony megkísértem.

Nem csak megkísérlette, de meg is tette. Egy percz alatt átmászott a kerítésen, megtömté zsebeit, vissza is jött, csak egy hiba esett: a kürtő kalap az almafán maradt.

Vége volt az öröme, vissza nem mehetett érte, mert a hívek jöttek a templomból, meglátták volna, siettek hát haza, bé egyenesen a szobájukba.

Kis idő múlva jött a páter, kezében hozta a fiú kalapját, keskeny ajkait összeszorítva, alig hallhatóan szólott:

— Péter, a gróf kertésze megállított az úton, kezembe adta a kalapod, azzal a rettenetes kijelentéssel, hogy látta, a mint szakgattad az almákat. Kért, büntesselek meg, de én ezt atyádra bízom!

— Nem, — sikoltta Palika — nem, az Isten nevére, ne tegye azt tisztelendő páter! Én vagyok a bűnös, csukjon engem sötét börtönbe,

éheztesen, üssön, de ne mondja meg az apánknak!

— Meg kell mondanom, — felelte a pap még jobban összeszorított ajkai közül és lassan betette az ajtót.

Egy pár percz múlva, mely azonban óráknak tetszett a fiúknak, visszajött a pap. Akár azt hitte, hogy kötelességét teljesítette, akár öröme telt benne, hogy azt a kevély embert megkeseríthette, nem látszott az arcán semmiféle indulat, a mint mondta:

— Péter, fél óra múlva a cselédek előtt fogsz megbüntettetni.

— Lehetetlen az, lehetetlen, — sikoltta Palika. — Oh, édes tisztelendő úr ne engedje Péterkét megverni!

— Én már nem tehetek egyebet kis fiam, mint hogy megmondom a méltóságos asszonynak.

— Szivtelen, szivtelen még anyámat is megszomorítja, — kiáltá Péter és mint egy kis tigris egy ugrással félrelökte a papot s kirohant az ajtón.

A páter átmént a báróné lakosztályába. Először az egészsége után tudakozódott, leírta a grófnéknak toalettajait, beszélt az időről, végül elmondta, hogy Péter mit tett s hogy az atyja fogja megbüntettetni.

— Oh nagy Isten, ne engedd, — kiáltá magánkívül a szegény asszony, átrohant a hosszú szobasoron, be a nagy szobába, hol az asztal mellett a cselédektől körülállva, ült Csúzy Péter.

— Péter, én jó uram! Bocsáss meg a gyermeknek! — esengett az anya és letérdelt a kegyetlen, gögös ember lábaihoz, úgy nézett fel hozzá szivszaggató fájdalommal.

— Kelj fel, asszony, — felelé az úr zordan. — Nem ütöm agyon, csak megbüntetem, mihelyt előkerítik a gyávját.

A bárónó kábult, zavart feje alig értette meg, mit beszélnek az emberek. Úgy tetszett neki, arról tűnődnek: hová bújhatott el a kis úrfi; nem találják se a házban, se az istállóban, de még a kertekben sem.

Az a pillanatnyi öröm, hogy nem találják a fiút, lassanként iszonyú aggálylyá nőtt az anya szívében; hol lehet annyi idő óta a fiú? S az aggodalom egyre jobban növekedett, mert Péterkét csak nem találták.

Végre az előtornácából zaj hallatszott, idegen, gyors lépések közelítettek az ajtó felé.

Nem a fiút hozták, csak a ruháskáit; a Duna partján szétszórva találta azokat a halászegény.

Csúzy Péter meredt szemmel nézte a ruhákat, de egy vonás sem változott az arcán.

A bárónó alétan rogyott össze s heteken keresztül feküdt magánkivül. Mikor felépült, csendes, közönyös volt, búskomorság vett erőt rajta, férjétől nem félt többé, de nem is boosátt meg neki. Hogy pedig Csúzy Péter érzett-e lelkifurdalást, marcangolta-e a szívet megbánás? Azt élő ember nem tudhatta, az ő büszke ajka nem nyílt panaszra s nem is vágyott vigasztalásra.

A mit egy Csúzy tehet, azt megtettem, — mondta apósának, a ki Bécsből lejött őket meglátogatni, — már most egyéb teendőm nincs, miután a fiú holtteste nem került elő, mint hogy emlékoszloppal megjelölöm kimúlása helyét.

Rövid idő alatt csakugyan ott állott a magas fehér márványobelisk a Duna partján. Tetején

«BLUMEN MARY.»

egy angyal állott kiterjesztett szárnyakkal és összetett kézzel. A márványlap oldalán a Csúzyak czimere ékeskedett. Alatta pedig ez a felírás ragyogott:

Nemes nemzeti csallókői és tiszabüri ifjú Csúzy Péter emlékére emeltetett.

*Isten segítse, ha bújosik,
Isten nyugtassa, ha meghalt.*

Ehhez a márvány emlékhöz a kastélytól egész a Dunapartig terjedő lankás köriserdőt át útát vágató Csúzy, mely úton sötét, holdvilágtalan esteiken gyakran találkozott a halvány, megtört, gyászba öltözött asszony a kemény, egyenes tartású férfival; árnyként suhant az el mellette, ez pedig ki nem nyújtá kezét, hogy feleségét vigasztalja, vagy gyámolítsa.

Idők folytán még kevélyebb, még zárkózottabb lett Péter úr, régi szokásait is csak úgy folytatta, mint azelőtt, csupán kis fia, a most már egyetlen örökös nevelésébe nem avatkozott többé. Engedte, hogy a páter megtömjé fejét tudományyal, úgy, a hogy csak bírta, vagy a hogy csak akarta.

Igy nőtt fel Palika szép szőke, sugár ifjúvá. Valamint a szomszéd grófi kastélyban is felnőtt a kis Hermine komtesz sugár hajadonná. Pali gyakran el-elsétált a páter kíséretében az emlékezetes vasrácskerítés mellett, a komtesz

gyakran ellovagolt a Csúzyak kastélya előtt; a legényke hosszasan utána nézett és a jó Isten tudja, hogyan történetelt a csoda, de egyszer azt mondta az apjának:

— Kedves apám! Én bizony restellem, hogy ekkora létemre nem tudok lovagolni. Kérem hozasson be nekem egy háts lovát a ménésből. Csúzy Péter arca felragyogott; hosszú,

«SZÉP HELÉNA.»

MOLLY A «SZEGÉNY JONATHÁN»-BAN.
KÉPEK PÁLMAJ ILKÁRÓL.
Strelisky budapesti fővételai és külföldi fényképek után.

hosszú évek óta nem érte őt ekkora öröm, mint ez. Megszorította fia kezét és azt mondta:

— Akár százat fiam. De legjobb lesz, ha holnap kimegyünk a pusztára, válaszsz ott magadnak.

Egy hete jött meg a ménés az ungi legelőről, pitegtek-pattogtak az ostorok a csikósok kezeiben, a mint közeledtek a pusztához. A csikós gazda ablakában a piros muskátlik közül egy szép piros leány kökényszeme tekingetett ki az útra, Gyuri bojtár messziről nézte a tele

virágos ablakot, alig várja, hogy kérhessen belőlük a kalapja mellé.

Estére bemegy a bojtár a gazdához:

— Gazduram! holnap lesz a komáromi vásár.
— Én tölem lehet, — mordult egyet a gazda.
— De nekem egy kis pénz kellene a vásárra gazduram.

— Pénz? Láttál te már valaha nálam pénzt?
— Én bizony nem láttam — csak hogy nekem most mégis pénz kell, ha török, ha szakad!

— Ne ordíts kölyök, ha pénz kell, ülj fel egy csikóra, vidd el és add el.

Nem mondatta ezt magának kétszer se a nyalka Gyuricza, rávetette a kötőféket egy szép kesely lábú harmadfű csikóra s elvágtatott a komáromi vásárra.

Vissza már csak gyalogosan jött. Vállán az újdona új tulipános szüre, botján a rámas csizma, szűrűjében tiz sor gyöngy kaláris, hej de nehezen is várta, hogy azt átadhassa.

Hanem im épen befordul a tekintetes úr négyes fogata a pusztai udvarra, kiszalad elébe a pusztai apraja, nagyja. Lassan, nehézkesen

«FORRÓ VÉR.»

száll le a kocsiból a nagy úr, nyoma sincs már az egyenes tartásnak, két rétet előre görnyedt, haja, szakálla galambfehér, csak a szemének van a régi büszke nézése, vagy csak talán annak is az árnya.

Fia, az ifjú legényke, könnyen ugrik le a kocsiról, kezét is nyújt a gazdának, a mint azt mondja.

— Csikót jöttünk választani, gazduram, még pedig nyereg alá valami szépet.

— Van miből — felelé önérzettel a gazda.

Összehajtják hát a ménest a bojtárok, nézik ezt is, azt is, a fiatal úr — mint maga mondja, — nem ért hozzá, a nagy úrnak meg egyik sem elég jó, egyik sem elég szép, végre azt mondja:

— A tavaszon láttam itt egy szép kesely lábú harmadfű csikót, az nekem nagyon tetszett. Merre van az?

— Kesely lábút? a harmadfűvesek közül? ötlöt-hatolt a gazda — én bizony nem emlékszem, kérem nagy alázatosan tekintetes uram.

Csúzy Péter kiegyenesedett erre a szóra, szeméi villámot löveltek s harsányan kiáltá:

— Hol van a kesely lábú csikó?

— Nem tudom, nem tudom, — tördelé két-ségbeesve a gazda.

— Nem tudod? — kiáltott az úr, de olyan hangon, hogy a pusztai megreszketett bele, —

majd megtudod rögtön, és kikapva kezéből a karikás ostort, nagyot ütött a gazda fejére.

— Kegyelem, kegyelem, — sikolta a gazda felesége — megmondom én, hol van a csikó, tegnap adta el a komáromi vásáron a Gyuri bojtár.

— Gyuri bojtár? El merete adni az én lovat? — szólt a nagy úr igen csendesen, de a mi nála a legrettegőbb dühöt jelentette, — hozzátok elő rögtön a bojtárt.

Csúzy Pál, a szelid ifjú holtalványan állott apja mellé, sokszor látta apját rettenetes dühre

esizmaszárából kihúzza a bicskát, — ide ne jöjjön, a kinek kedves az élete!

— Fogjátok meg a lázadót, a hajdú pedig üssön reá százat!

— Egyet sem, — kiált vissza gögösen a bojtár. — én nemes ember vagyok!

HEGYI ARANKA ÉS PÁLMAJ ILKA (névetve.)

«RIP VAN WINKLE» (Vidorral.)

HEGYI ARANKA ÉS PÁLMAJ ILKA (sírva.)

CZIGÁNYBÁRÓ (Margó Csallival és Hegyi Arankával.)

«MIRÁDÓ» (Hegyi Arankával.)

KÉPEK PÁLMAJ ILKÁRÓL. — Strelisky budapesti fővételai és külföldi fényképek után.

«A MODEL.»

fakadva, de még ilyen állapotban soha. Homlokán újni vastagra dagadtak az erek.

De imhol jön a bojtár, nem kellett azt erőszakkal előhurcolni, megáll egészen közel a nagy úrhoz, délcégen, büszkén... ránéz azzal a sötét szemével, komolyan, nyugodtan... és ettől a nézéstől lehanyatlak az ütésre emelt kar, de csak egy percze, a düh még örültebben tör ki rajta, a mint kiáltja:

— Fogjátok meg, kössétek meg a tolvajt, a hajdú pedig vágjon rá ötven botot.

— En rá ugyan nem, — kiáltja a bojtár és

— Nemes? Azt mered mondani, nemes? — hörgé a nagy úr elfuló hangon. — Hát ki az apád?

— Az, a ki kérdi, — felelte a bojtár, mogorván, szemlesütve.

Erre a szóra az öreg karjai lehanyatlottak, de csak hogy újra fölemelje s fiának nyaka köré fonja. Sírva esőkolgatta sötét szemeit, arcát, ajkait, nem kért ő irott bizonyítványt, megösmerte benne a Csúzy vért.

A dolog pedig így történt ezelőtt tizenkét évvel, a mint a fiú aztán elbeszélte: Mikor a

AZ ARCZKÉP.

A Múcsarnokban nemrég kisebb társaság verődött össze egyik nevezetességünk arczképe előtt. A festmény általános tetszésben részesült s némelyek eléggé hangosan adtak kifejezést elismerésüknek. «Csakhogy meg nem szólal, — mondta az egyik. A másik még növelni akarván a munka értékét, ezt tette hozzá: «Még a fotográfia sem lehetne hasonlatosabb».

A ki csak a megszólalást várta, nagy bókot mondott a képirónak; míg az a másik, a ki a

PÁLMAI ILKA FÉRJÉVEL, GRÓF KINSZKY RUGÉNNAL.

fotográfiával hozakodott elő, arról tett tanúságot, hogy nincsen tisztában a művészet lényegével és rendeltetésével. És én mégis azt hiszem, hogy ez az utóbbi kritikus adott igaz kifejezést azoknak a kívánalmaknak, melyeket a nagyközönség egy arckép sikeréhez fűz. Nálunk első sorban még ma is a külső hasonlatosságot keresik, s mert a fotografáló gépről nem tudják föltenni, hogy a hazudozásra képes volna, igen sokan a nagyított és színezett fotórafíát tekintik a legőszintébb, a legigazabb hasonmásnak s a művésznek csak előnyére szolgál, ha véletlenül ezzel a segédeszközzel dolgozott.

Pedig ez a fotografáló gép is csalám, még pedig sok esetben alaposan, mert nem a gyorsan változó külsőségekben, hanem magában a lényegben vezet félre bennünket. Bizonyára már mindnyájan ülték vagy álltak önök a fekete posztóval leborított hatalmas gép előtt, melynek lencsékét tartalmazó részcsövét, mint valamely salon-ágyút irányozza felénk a fotografáló művész. Ismerve a gépezet ártatlan voltát, eleinte nyugodtan nézzük az operációt s még az sem zavar különösebben, ha jobbra balra fordítják s a támasztó vashoz illesztik a fejünket; de a mint fölhangzik a «kérem eszöndesen» vagy «kérek mosolygób arczot»: nagy hirtelenséggel átalakulunk, a «most» elpattanása után pedig valamely megmagyarázhatatlan izgatottság vesz erőt rajtunk, össze-vissza dülva, boronálva vagy megfagyaszta arczunk minden vonását. Ez a pillanat teljesen elegendő arra, hogy kivetköttesen egész lényünkben, s arczunknak olyan kifejezést kölcsönözzön, mely épen séggel nem sajátunk. Az a szörnyű «most» a benső embert előli bennünk, összes egyéni tulajdonságainkkal együtt. Ezért nyugodt, kifejező arcképhez fotográfia útján csak a legkritikább esetben juthat a közönséghez halandó. Beszédes fényképek igazában csakis színművészekről készülhetnek, a kiknek meg van az a

ritka adományuk, hogy mindenhol és minden időben uralkodni képesek arczizmaik felett.

A közönség nagy része nem veszi észre a fotográfia által előidézett átváltozást; nem különösen akkor, ha kevésbé ismert emberek hasonmásait teszik elébe; de a művészileg képzett szem, mely mindig a lényegre, a maradandót keresi, minden legkisebb hazugságon megütözködik, s csak az olyant hajlandó elfogadni igaz hasonmás gyanánt, a melyikből a minta szelleme és lelke szól hozzá. Ezt a szellemet és lelket pedig csak az igazi művész tudja visszatükrözteni, ki egy lélekű szorgalmával és kitartásával kutatja mintáit, azoknak szellemi tulajdonságaiba igazi szeretettel elmélyed. Talán mondanom is fölösleges, hogy ez a munka a művésztlő mesterségének teljes ismeretén kívül erős megfigyelő képességet követel. Az a képi, a ki mintáját mindjárt első látásra a festő-állvány elé ülteti s minden előkészület nélkül fog másolásához: alig végez többet a fotografusnál, sőt a legtöbb esetben annyit sem, mert keze nem rendelkezik a másoló gép szilárdságával és pontosságával. Ha nagy routine-ja van, vásznára híven viszi át az arcz vonásait, s képét a beállítás, a draperiák alkalmazásának ügyességével chic-es munkává tudja tenni, a mint azt kiválóképen a női arcképek festőinél gyakran tapasztalhatjuk; de az arckép mégis csak egyetlen lelki állapotot, a hangulat egyetlen megnyilatkozását fogja visszaadni, azt, a melynek hatása alatt a minta a művész elé ült. És kérdés: vajjon a bensőnek ez a véletlen megnyilatkozása lényeges-e az illetőre nézve, visszatükrözeti-e annak szellemi tartalmát teljesen?

Az igazi nagy arcképfestők azért addig hozzá nem fognak mintáik másolásához, míg azt alaposan meg nem ismerték, át nem tanulmányozták. És pedig nem külső megjelenésének apró részleteiben, hanem annak kizáró sajátját képező, egyéni mivoltában. Az előző század cziczomás előadása ezért ma már ép úgy elve-

szítette a keletét, mint a természetnek ama kicsinyeskedő, szolgálai másolása, mely pedáns előszeretettel ölelt föl minden apró részletet s ambíciójának tekintette, hogy a fényképészettel versenyre keljen. A jobb művészek ma már érzik, hogy a minuciózus és anyagias másolás éles ellentétben áll a természetességgel s Denner előtt, ki az arczbőr minden likaását, a szempillák minden szálát bámulatos béketűrés-sel igyekezett visszaadni arczképein, napjainkban legfeljebb a kíváncsiság egy nemével áll meg a néző, s tudja, hogy a képiro a természetesség lényeges föltételét: a távlatot hazudtolta meg, mert közvetlen közelben láthatók ugyan az általa előtűntetett részletek, de öt lépésre már csak annyi vehető észre belőlük, a melynyit Tizian, Velasquez, Van Dyck vagy Lionardo da Vinci szükségesnek találtak jelezni minden időknél szóló műveiken.

A modern nagy arcképfestők: Bonnat, Whistler, Lenbach, Carolus Duran, már kivétel nélkül érzik, hogy a modell élettelen másolása nem lehet ezélja a képiro, mert még ott is, a hol a művész rendeltetése egyszerűen csak a természet ábrázolásában áll, másolás közben magyarázni kell a természetet. E föladat sikeres megoldásánál az igazság és invenció karöltve szerepelnek. Tudták ezt a régi nagy mesterek valamennyien s ezért arczképeiken nemcsak a vonások hű másolására, hanem egyúttal a benső tartalom tolmácsolására is törekedtek. A jellem megnyilatkozása által még a legigénytelenebb külső is így válik érdekessé és tanulságossá vásznaikon. De ezek a mesterek aztán nem is voltak barátai a csak kenyerért hajszoló lázás munkának. A lélekű odaadó szeretetével látták a minta megfigyeléséhez s esetet addig nem vettek a kezükbe, míg az egész valóját föl nem tárta előtük.

A műtörténet följegyezte, hogy Lionardo da Vinci, midőn Madonna Lisának, Francesco de Giocondo nevének arcképfestette, műtermébe énekest vitt, hogy dallal és zenével üzze el a szép nő arczáról az unalmat, mely a hosszútűlés elmaradhatatlan kísérője szokott lenni. Couture, midőn Beranger arcképén dolgozott s látta, hogy az öreg költő a fullasztó melegségben s a lépések mászásában arczának megszokott kifejezését egészen elveszítette, a «Vieux caporal» dallamával igyekezett visszavarázsolni szemének fényét, ajkainak jóságos mosolyát. Hasonlót jegyeznek föl Bonnat-ról, az újabb kor egyik legnagyobb arcképfestőjéről is. Midőn Grévy hasonmását készítette, kedvenc szónokának, Demosthenesnek műveit szavalattá vele; Pereire Izsákkal, a szenvedélyes zenekedvelővel, Beethovenról beszélgett, és Montalivet előtt, ki fiatal korának aranygombos öltönyét egész utolsó napjáig büszkén viselte, Lajos Fülöp király tetteit hozta szóba.

Az arcképfestés igazi mesterei legjobb alkotásaikhoz mindig közvetlen közelükből vették a mintákat, s valódi művészi becsé igazában csakis az ilyen erősen megfigyelt arcképeknek van. Vagy mi alkotja a Velasquez által festett arcképek ritka varázsát, szól Muther, ha nem az, hogy művészetét is azok a kőfalak veszik körül, melyek az Alcazarát a profanum vulgus-tól, a köznéptől, elválasztják. Míg Tizian és Rubens galleriájában a fejedelmek tudósokkal és művészekkel, a szép asszonyok hadvezérekkel és államférfakkal váltakoznak, ő Madridban 36 éven át folyvást a spanyol király udvarát festi, melyet minden ízében ismer, mert születése és magas társadalmi állása az Alcazarba minden időben szabad bejuthatást enged neki. Ki tudná hány-szor festi a király sápadt, flegmatikus arczát,

«NINCSE ÉDESEBB, MINT A MÉZ». — Telcs Ede szoborműve.

«MIKOR ÉN MÉG LEGÉNY VOLTAM». — Telcs Ede szoborműve.

festi IV. Fülöp testvéreit, Carlost és Ferdinándot, ezeket a kifáradt, kifejezéstelen alakokat, kik már születésük órájában vének voltak.

Mindezek pathologikus vonásukkal szokatlan újságot és ingert kölcsönöznek Velasquez hasonmásainak. Úgy a Rigeaud, mint a Van Dyck arczképein szereplő Bourbonok és Stuartok még erős, egészséges emberek, mert mihelelyest az életnedvek megsűrűsödését érzik, idegen uralkodó családokba házasodnak, s törzsükbe új életerőt visznek; a spanyolországi Habsburgok a nagy elzárkózás következtében finomak és idegesek, halaványak és soványak, s azt a törékeny gyöngédséget mutatják, melylyel csak az ősrégi nemzetségek utolsó örököseinek találkozhatunk. Csak Velasquez festhette azokat a szelmes, hamvaszörke hajú, nagy és ragyogó szemű gyermekeket, kik tekintetükben rögtön elárulják, hogy nem lesznek és nem is lehetnek hosszú életűek.

És ne feledjük azt sem, hogy Velasquez hasonmásai más célokat szolgálták, mint a XVII. században festett czeremóniás arcképek. Bizonyos tekintetben már XIV. Lajos is demokratikus király volt, a ki a nemzet nemeseivel gyakran érintkezett: IV. Fülöp azonban nem ismerte sem a népet, sem az arisztokráciát. Ő még olyan fejedelem volt, a ki előtti a miniszter térdelve adta elő a mondani valóját. Aztán a Velasquez által festett arcképek el voltak zárva a profán szemek elől; családi arcképek voltak, melyek az Alcazar falain, vagy a távoli vadaskastélyok ebédlő-termeiben függöttek vagy ajándékképen a jó rokonokhoz Bécsbe vándoroltak. Más fejedelmek sokat mondó pose-okban, hatalmukat sejtető mozdulatokkal jelennek meg hasonmásaikon, a spanyol Habsburgoknak minderre nem volt szükségük: ők az arcképet nem a nyilvánosságnak, hanem rokonaiknak és utódaiknak készítették. A festményeken nem látnak királyi palotát sejtető oszlopokat se nehéz selyemből készített alao mló függönyöket; nem látjuk a koronát s a királyság egyéb jelvé-

nyeit, mert nem az volt a rendeltetésük, hogy a népek imponáljanak. Ezek csak intim hasonmások voltak.

Ilyeneket találunk a XVII. század hollandusainál is, azzal a különbséggel, hogy az ő galériájuk már egészen demokratikus.

A polgári Hollandiában nem a külső fényt kedvelő egyház, nem az előkelő arisztokrácia vállalkozik a művészetek ápolására és támogatására, hanem a jómódú polgárság, mely azzal kezd a maecenászkodást, hogy megörökítteti magát. Az amsterdami múzeum arcképe közt minden hivatás képviselve van: launk ott admirálisokat, lelkeseket, tanárokat, mesterembereket és városi tanácsosokat, sőt a családi arcképeken ott látjuk igen sokszor a szolgáló leányt is, mint kiegészítő részét a demokratikus gondolkodású és érzésű családnak.

És minő alakban jelennek meg előttünk ezek a derék hollandusok?

Ne higgyék önök, hogy elegáns öltözékekben feszelegnek, mint Rubens és Van Dyck némely polgári származású mintái. A hollandus polgár eléggé büszke arra, hogy ne akarjon többnek látszani, mint a mi valójában. Köznapi, választékosan épen nem mondható öltözetben festeti magát; keze az arcképeken nem keskeny, arisztokratikus kéz, hanem a munkás szétterpedt, eldurvult keze. A hivalgás még asszonyaiknak sem tulajdonsága; csak ritkán jelennek meg vasárnapi diszben, talán mert érzik, hogy az elegancia hajhászása csak neveltségek tehetné őket. De ezek az arcképek a maguk egyszerűségében valóságos festett jellemrajzok. Az ábrázolt egyének társadalmi állása felett nem szükséges töprengünk; megmondják születésüket, foglalkozásukat szegyenkezés nélkül.

Mi az ilyen őszinte, becsületes arcképeket, daczára az újabb angolok példaadásának, alig ismerünk. Nálunk a legtöbb ember még izléstelenységnek tartja, ha valaki hétköznapi ruhájá-

ban festeti magát, a minőnek őt az útezőn vagy otthonában láthatjuk. A politikusok díszmagyart öltönek; a tanár a könyvek garmadáját rakatja maga mellé; a polgár Ferencz József-kabátot ölt s ha véletlenül rendjele van: annak az arcképen okvetetlenül szerepelni kell. Hogy aztán ez az ünnepi disz az illetőt feszes pose-okba erőlteti s arczának olyan kifejezést kölcsönöz, mely még a legközelebbi környezet előtt is, ha nem visszás és komikus, de legalább szokatlan, talán mondanom is fölösleges. Az ilyen ünnepi diszből valóságos ki kell hámozni az utókor csodálatának átadott embert, ha föl akarjuk találni benne ismerősünket.

Az ünnepiesnek, az előkelőnek hajhászása annyira erőt vett rajtunk, hogy még azt sem szeretjük, ha gyermekeink valósággal gyermekek arczképeiken. A mint az apró emberkéket ma már bebéknék hívják, arczképeiket is a francia divatlapok után ruháztatjuk és sokszor olyan fura minden, hogy nem is élő lényeket, hanem fölpipezett babákat látunk magunk előtt. Az a kedves kis teremts, ki összegyűrt ruhájában ott lábatlanodik íróasztalunk előtt, térdünkön akar lovagolni s kővér karoeskáival átöleli nyakunkat: a modern családi arcképeken csaknem egészen ismeretlen. Ma már a gyermek számára is pose-okat keresünk, mintha igazolni akarnánk a századvég francziáját, hogy nincsenek többé gyermekek.

Így aztán eljutunk oda, hogy az arcképfestőt művészi hiúságunk szolgálására kényszerítjük, mert első sorban azt követeljük tőle, hogy ne olyanoknak ábrázoljon minket, minők valójában vagyunk, hanem olyanoknak, a minőknek látszani óhajtunk. Ez a hazudozásnak térfoglalása a művészetben, pedig ennek voltaképen az volna a föladata, hogy az igazságot keresse s azt szép formában igyekezzék élénk állítani. Az őszinte, becsületes arcképek csak a kiválasztottak szűkebb körében találunk elismerésre; a nagy többség vasárnapi diszben feszlegő, merev

hasonmásokat kíván, melyek, kevés kivétellel, alig egyebek, mint festett hazugságok.

És ez nagy veszedelme a művészetnek, mert a mindennapi élet hazudozásai elröppennek, a festett hazugságok azonban megmaradnak.

Szana Tamás.

KENYÉROSZTÁS A FŐVÁROSBAN.

Régóta nem volt már országszerte, de kivált a fővárosban oly nagy és általános az inség, mint a mostani télen. A gazdasági életre járó rossz idő, az ipari vállalatok pangása és sok más egyéb ok kivette a betevő falatot sok ezerek szájából, a kik eddig becsületes, nehéz munkával keresték mindennapi kenyerüket, most azonban kereset híján védtelenül vannak kitéve az éhségnek s a szokatlanul zord téli hidegnek.

KENYÉROSZTÁS BUDAPESTEN, A PODMANICZKY-UTCÁBAN.

Lincz Lajos rajza.

A külvárosok szegényes házai megteltek nyomorúsággal, a jobb módúak lakásaiban úgy szólnak egymásnak, mint a kilincsnek a bármiféle munkáért könyörgő férfiak, kolduló asszonyok és gyermekek.

Oly általános és nagy mértékű lett már a tél elején a baj, hogy a hatóságnak és a társadalomnak vállatvetve kellett egyesítenie erejét enyhítésére. Örvedetesen jellemzi fővárosunk társadalmát, hogy e tekintetben meg is felelt nemes feladatának. Megindult az adakozás mindenfelé, magánosok pénzt áldoztak, kereskedők, iparosok áruikat ajánlották fel e célra s kivált a karácsonyi ünnepek táján oly bőség-gel buzdított a jótékonykodás forrása, hogy kevés szegény maradt az ünnepeken eledel nélkül.

Ez a mozgalom adott egy szép és nemes intézménynek is életet, az ingyenes kenyérosztó helynek. Névtelen, kiltétiket titkoló emberbarátok boltot nyitottak a Podmaniczky-utczában, a hol naposszat mindenki kap egy karéj kenyeret, a ki kér. A meglehetősen tágas helyiségben állványon elkerített helyen nők foglalatoskodnak, szedik le a falak mellett polczokon s a padlón kosarakban fölhalmozott

morékok lépnek be: az egyiknek arcán, lesütött szemén a szegénykezés és szomorúság látszik, a másikon az "elszánt kétségbeesés, vagy a komor dacz. Néha-néha egy jobb időkre emlékeztető, urias formájú ruhába öltözött alak, férfi vagy nő is megjelenik, szegénykezve rejti el a kapott kenyeret és siet el e helyről. Gyakran megfordulnak a boltban úri hölgyek és urak is kíváncsiságtól, vagy részvét-küldte érdeklődéstől vezetve, — ezek számára valók a falakra erősített, adakozásra felhívó perselyek. Nem is igen állja meg senki közülük, hogy tehetségehez képest ne dobjon valamit beléjük.

De nemesek a legkeresettebb boltok egyike ez, hanem egyuttal a legcsendesebbek egyike is. Mert ez a sok éhségtől elgyötört szegény ember mind csöndben várja meg sorját, s a míg a kapott kenyeret megessi is, alig beszél valamit. Egy-egy köszönő szó ha hallatszik; a mi beszédük van egymással, azt halkán, suttogva végzik. Alig akad egy-egy békétlenkedő. A rendőrség az első napokban zavaroktól tartott s odaállított egy embert, de ez intézkedés fölöslegesnek bizonyult, mert rendezettség az egész idő alatt nem fordult elő. Pedig hogy mekkora

volt a forgalom, mutatja az, hogy alig volt nap, a mikor a kiosztott karéj kenyerek száma meg ne közelítette volna a tízezeret, olyan azonban nem egy volt, a mikor ezt a számot jóval meghaladta.

A nemes célú intézményt mindenféle nagy rokonszenvvel fogadták a társadalom széles körei, s alig múlik el nap, hogy kisebb-nagyobb adományok ne érkezzenek e célra akár a hírlapokhoz, akár közvetlenül a kenyérosztó intézetbe. A legnagyobb siker azonban annak a sok ezer nyomorgó embernek a hála, a mellyel arra a jótéteményre gondolt, melyben legnagyobb insége idején részvétel.

EGYVELEG.

* Khina leggazdagabb embere valami Csin-Tan-Sun nevű magánzó, ki ezelőtt harmincz esztendővel Kaliforniában gyufákkal házalt. Mostanában ingó

ZALKA JÁNOS.

1820—1901.

A győri egyházmegye aranyismés püspöke, Zalka János január 16-ikán jobblétre szenderült. A magyar katolikus egyházfejedelemek közt a legidősebb volt; régen betegeskedett már a kegyes, jótékony és igaz magyar érzésű püspök, ki mindenben szelid lélekkel, áldásosan teljesítette a vallásos és felebaráti szeretet kötelességeit. Harmincznégy évre terjed az idő, melyet Győr püspöki székhelyen töltött s ezalatt a jótékonykodás oltárára mintegy két millió korona alapítványt áldozott. Megható módon intézkedett végrendeletében is s még halála utánra is gondoskodott, hogy jótékonyágát érezték.

Zalka János a sopronmegyei Veszékényben, 1820. december 17-ikén született nemes, de szegény sorsú iparos szüléktől. Atyja, gombai és marcsamagyi Zalka József, szabómester, anyja Pénzes Rozália volt. Ezen egyszerű származását többször emlegette, így aranyismésje alkalmával 1896. január 15-én a szöszékről, midőn könyek között mondta: «A jó Uristen engem, szegény szolgáját, a porból emelt föl családom törmelekei közül; ő adta a megbecsülhetetlen ajándékot abban, hogy jó édesanyával áldott meg.» Győrben, Sopronban tanult, 1838-ban papnövendék lett Esztergomban. 1846-ban szentelték pappá. Köhígyarmaton, Dorogon, 1848-ban pedig Pesten kaplankodott, s itt kezdődik egyházi írói működése. A szabadságharc idején, a mikor Kossuth felhívta a papokat, hogy buzdítsák hiveiket hazaszeregetre, a többi közt ezt mondotta egyik prédikációjában: «Sámsonról az erősről olvassák, hogy őt egy család, alattomos asszony, egyetértvén a filiszteusok főembereivel, két kötéllel kötözte meg, midőn ő magát egész biztonságban lenni vélvén, könnyelműen elszenderedék. De ám felébredtek a nagy veszélyt észre vevén, az égbe sóhajtott fel segélyt s ez nem is maradt el, mert a mint elrejtett ellentétől megröghantaték, leszálla Jehova lelke Sámsonra s ezáltal erősítette, szétépé a köteleket, mint valaki elszakasztaná a csepüből sodrott fonalat, midőn a tűztől megperzseltetik. Így ha Isten ereje buzgó imánk következtében nemzetünkre is leszáll, mint Sámsonra, harcossaink is szétépik, megsemmisítik hazánk és királyi eskü szentesítette alkotmányunk fölforgatására minden gondolható módon törekedő elleneink cselzővényeit. Ugy legyen! S hiszszük is, hogy ugy leand, mert ügyünk szent és igazságos s azért nem hagyhatja azt veszni az Isten, ki maga az igazság.»

1849 vége Esztergomban találja őt, mint az egyháztörténelem, egyházjog tanárát és tanulmányi felügyelőt. 1853-ban a pesti egyetemre hívták az egyháztörténet tanárává. Ekkor a «Religió» című újságot szerkesztette. 1859-ben esztergomi kanonok és papnevelő-intézeti kormányzó, később címzetes apát lett. Mikor Símor 1867-ben az esztergomi érseki széket elfoglalta, helyébe győri püspökké a király Zalka Jánost nevezte ki, 1886-ban pedig valóságos belső titkos tanácsosá. Püspöki teendőit a legnagyobb lelkiismereti pontossággal teljesítette. A nyilvánosság előtt, a politikai életben keveset szerepelt, hanem egyházmegyéjének szentelte minden erejét.

Templomépítésre többet áldozott 200,000 forintnál, iskolaügyre 360,000 forintot adott, megalapította a tanítók özvegyei és árvái részére a külön nyugdíj-pénztárt 300,000 forinttal és a szegény diákok számára Győrött táplálótintézetet alapított 33,000 forint költséggel. Püspöksége alatt közel kétszáz iskola épült vagy bővült ki. És pedig nem csak katolikus, hanem más felekezeti iskolák felállításához is szívesen hozzájárult. Papjainak valóságos atyja volt. A kispapoknak díszes szállást, jó ellátást teremtett, a kaplánok és szegényebb plébánosok jövedelmét évenként 20,000 forinttal gyarapította, az elaggott papoknak megalapította a Szent László-intézetet, melynek tagjai rangban megelőzik az espereseket s a rendesnél nagyobb nyugdíjat kapnak. Mint egyházi író is sokat dolgozott, több önálló munkát is írt. Általában rendkívül munkas férfi volt s ha figyelmeztet-

ték, hogy kimélje magát, azt szokta mondani: «Addig égen a mécs, míg tart az olaja s ha kialszik a gyertya, gyújtának helyette másikat.» Érdekes lesz megemlíteni, hogy püspöksége alatt 414 papot szentelt, közöttük 111 Sz. Benedek-rendű tanárjelöltet. Ő avatta főpapáttá Vaszary Kolost is.

1892-ben május 5-ikén ünnepelte püspöki székfoglalásának huszonötödik évfordulóját, négy évvel püspöki jubileuma után pappá szentelésének ötvenedik évfordulóját. Mindkét alkalommal nagy és díszes ünnepet rendeztek tiszteletére, bár Zalka kerülni akart minden külső tüntetést. Egyaránt ünnepelte az egész papság, a város, a vármegye. Ezen alkalmakkor a «Vasárnapi Ujság» is részletesen megemlékezett a kiváló főpap életművéről.

Két év előtt szélhűdés érte, s az agg főpásztor azóta el nem hagyta agyát. Halálát mindenféle mély részvéttel fogadták. A király a győri káptalanhoz intézett táviratban fejezte ki részvétét. A miniszterek, az ország főpapjai is siettek a részvét kifejezésével. A temetést a hó 19-ikére tűzték ki.

Végrendeletét a halála után való napon bontották föl. Temetéséről ebben így rendelkezik: «Temetésem legyen egyszerű, holttestem székesgyházam sírboltjában takarítsák el, s egy ünnepies szentmisével, emlékbeszéd nélkül, minden bevezetessék, külön exequiák ne tartassanak. Temetésemkor a szegények között 500 forint osztassék ki; a kiosztás foganatosítására bizalommal fölkerem Győr szabad királyi város tekintetes hatóságát.»

A püspök szabad rendelkezése jogát 22,730 forint illeték lefizetésével megváltván, fönmaradt vagyonának örökösévé tette; a győri nagyobb papnevelőt; a papi nyugdíjintézetet; a győri egyházmegyei kántortanítók nyugdíjintézetét, és a győri egyházmegyei alapot. Udvari papjainak egyenként száz-száz darab aranyat hagyományozott, rokonainak 12,000 forintot, eselédinek két évi bérüket s azonfelül mindegyiknek szép összeget. A kapuvári apáca-klastrom, a győri tanulók konviktusa, valamint a győri papság évi irodalmi pályázata alapját kiegé-

szította, a veszkényi (a hol született) szegény-intézetnek 11,000 forintot rendelt alapul. Három szegény plébániát 10,000 forint alappal segített végrendeletében, több szegény templomnak összesen 35,000 forintot hagy, s így tovább még egyházi, iskolai, nevelésügyi célokra 2000—1000—500 forintot.

SZOBORMŰVEK.

A műcsarnok mostani kiállításán a szoborművek közt több dombormű és apróbb szobrocska sok ötletet és vidámságot vegyít a plasztikába. Bizonyos gyakorlati irányt is képviselnek ezek a tehetség foglalkozására, a közönség érdeklődésének megnyerésére. A szobrászati nagyobb alkotásokhoz már maga a nyers anyag értéke is nagyon útjában áll a mi közönségünk áldozatkészségének. Aztán a «nagy plasztika» igen gyakran csak akadémikus kísérletezés oly tehetségnek, mely szerényebb feladatokkal könnyen megbirkóznék és hatással érvényesülne. A genre-munka, egy ügyes kis figura, egy vidám gondolat eszesen megcsinálva, ötlettel előadva mindig többet ér, mint a nagyobb stílusú való küzködés. Szobrászaink egy idő óta arra is gondolnak, hogy ne csak múzeumok, csarnokok és nagytermek számára dolgozzanak, hanem úri lakásokat, szerényebb szobákat, konzolokat és asztalokat is művészi szobrokkal láthassanak el. Az ilyen változatos tárgyú, kedves és vidám szobrászati műveket eddig külföldről volt szokás megszerezni.

Teles Ede, a legifjabb szobrászok közt első föllépése óta a vidám genret műveli. Most fél-domborműben készített jökevdű jeleneteket nagy könnyűséggel és humorral. Az egyik egy öreg pár enyelgése: az anyóka megzirógatja az apjuk állát, a kinek erre eszébe jut az elmúlt ifjúság. A dombormű alsó részébe oda jegyezte a szobrász: «Mikor én még legény voltam.» Bizony rég lehetett. A másik dombormű ölelkező fiatal pár. Ennek az aláírása már ez: «Nincs édesebb, mint a méz.»

Kallós Ede két domborműve jóízű, magyaros életkép, s tetszik is mindenkinek. Az egyik

ZALKA JÁNOS.

DISZNÓULÉS DEBRECZENBEN. — A perzelés.

Kiss Ferencz fényképe.

életű fiatal paraszt legény, szemközt egy esinos leány, batyuvál hátán, kosárral kezében. Most jött a vásárból és mosolyog, szerető arccal ad egy mézeskalácsot a legénynek, a vásárlót. Ilyen szerelmes, ilyen boldog ajándékozás a másik dombormű is, ép annyi jellemzéssel és találó kifejezéssel dolgozva. Ennek a címze *„Rozmaring.”* A szerető leány gyönyörűséggel tűz rozmaringot a legény kalapjára. Nagy dolgot jelent ám a rozmaring, a mit a leány tűz föl; ezután a mátkakoszorú következik.

PÁLMAY ILKÁRÓL.

A színházi közönség szomorúan értesült arról, hogy Pálmay Ilka, a színház egyik legérdekesebb, bájos alakja, a ki különösen a francia operettek főszereplőit annyi finomsággal, leleményességgel, kedvességgel tudta alakítani, meg akar válni a színpadtól.

Mostani népszínházi vendégszereplésének zajos sikerei tiltakozást, élénk, általános tiltakozást jelentenek a művész visszavonulási szándékaival szemben.

Pálmay Ilka most a *„Nebántsvirág”*-ban lépett fel először a Népszínházban. Mondják, hogy reszketve, dobogó szívvel lépett ki azokra a deszkákra, a melyeken annyiszor árasztották el virággal, babérral.

Hátha!... Ez a rettenetes szó zúgott a fülében.

Hátha a közönség — nem vizsgálva az okokat, a melyek erre indították — érezte vele, hogy elhagyta a hazai színpadot a külföldi sikerekért. Hátha azt mondják, hogy már nem a régi? Hátha csakugyan nem tud már játszani, énekelni a magyar közönségnek, ezen a nagy színpadon, a mely úgy elnyeli a hangot...

De a mikor alig tudott szóhoz jutni a lelkesedés szünni nem akaró tombolásától, mikor virágokkal árasztották el, mikor egész este ünnepeltek, mikor előadás után egész a szállásig kísérte az éljenző tömeg, akkor látta, mily kellemesen csodálódott. Milyen jól eshetett neki reggelre kelve, midőn az egész napisajtóban elismerést, sőt dícsőítést olvashatott. Egyértelműleg hirdették, hogy Pálmay Ilka üde megjelenése, — pihent, csendes hangja, — finoman pikáns művészi játéka most is teljes erejében van. A lelkes, meleg fogadtatás után talán lehet remélni, hogy nem marad meg visszavonulási szándéka mellett.

Egyelőre azonban komolyan kell vennem a *„búcsúzását”* és — mint ilyenkor illik — egy kis bánatos szemlélt tartani *népszínházi múltja* fölött.

Ebben a feladatomban nagyon kezemre jár egy vaskos könyv, *Blaha Lujza* népszínházi naplója, melyet a nagy művész szeretetreméltó készséggel boesított rendelkezésemre és a mely valóságos kincs bányája a színházi kutatóknak. Ebből veszem ki a következő adatokat, melyeket minden *„kommentár”* nélkül,

szárazon sorakoztatok egymás mellé. Hadd beszéljenek helyettem a számok:

Pálmay Ilka 1878. február 17-én lépett fel először a *„Sárga csikó”* Erzsike szerepében, mint a Népszínház szerződött tagja; ebben mindössze 17-szer játszott, de bár a magyar népszínműben is kitűnően megállta a helyét, Blaháné művésze mellett nem tudott igazán érvényesülni. Első nagy sikerét Planquette operettjében, a *„Kornevelli harangok”*-ban aratta. Serpöletteje híres alakítás volt és 56-szor játszott.

Szerződése első évében még a következő darabokban szerepelt: *„Kisasszony feleségem”*-ben 7-szer (a számok az egész népszínházi működése idejéről szólnak); a *„Csikós”*-ban (3), *„Egy szekrény rejtelme”*-ben (5); *„Kapitány kisasszony”*-ban (13); *„Vereshaju”*-ban (7); *„Kőszá Jutka”*-ban (6) és *„Szép juhász”*-ban (3).

Az első év szeptember 30-án búcsúzott el először Budapestről, hogy Kolozsvárra menjen. A *„Kornevelli harangok”*-ban lépett föl és a közönség akkor sem akarta elereszteni, pedig akkor még csak bimbójában volt az a nagy tehetség, a mely azóta olyan színpompás virágokat fejlesztett.

1881 november 26-án tért vissza a Népszínházhoz. A *„királykisasszony bábui”*-t adták (7) és Pálmay Ilka meg lehet elégedve a fogadtatással, a mely melegségekben ritkítja párját.

Ezen évben régebbi szerepeit sorakoztatták: a *„Dragonosok”* és *„Bocaccio”* (11), melynek czím szerepét Blahánétól vette át. 1882 január 7-ikén volt legényesebb estéinek egyike, a *„Nap és hold”* (41) bemutatója. Ezt követte abban az évben *„Niniche”* (5), *„Szélláziák”* (16), *„Orpheus”* (27), *„Nana”* (7), *„A becsület szegénye”*, *„Szép Helena”* (37) és *„Fatinica”* (3).

1883 január 1-én alkotta meg a *„Kertészleány”* (39) cím szerepét a sergudó játékat és megjelenését még ma is emlegetik. Következett: *„A fekete hajó”* (8), *„Koldusdiák”* (15), melyben előbb Bronislavát, majd a cím szerepét játszotta, *„A gyűrű”* (5), *„Falu roszsza”* (3), *„Dobó Katicza”* (8), *„Afrika-utazó”* (6), *„Kanári hercegnő”* (15), *„Csokon szerzett völegény”* (34) és *„Rip van Winkle”* (70), melynek nagy sikere messze benyúlt a következő év műsorába is.

Erre az évre (1883) esik a Népszínház személyzetének bécsi vendégszereplése, a mely nagy művészi és anyagi sikerrel folyt le. Pálmay Ilkának természetesen az operettben oroszlanrésze volt belőle és a bécsiek már akkor is lázba ejtette.

1884-ben *„Gasparone”* (15), *„Donna Juanita”* (9), *„Az isten keze”* (3), *„A tót leány”* (6), *„Magdolna”* (13), és *„Gerolsteini nagyhercegnő”* (21) került színre — a régebbieken kívül — Pálmay Ilka közreműködésével.

1885-ben játszotta: *„A két savoyard leány”* (15), *„Nőemancipáció”* (46), *„Tökfilkő”* (6), *„Úrak és cselédek”* (4) és *„A királyné csipkekendője”* (20) női főszerepét. Erre az évre esik a Népszínház *várszínházi szerződése* is, a melynek idején művésznők gyakran gyönyörködtek a budaiakat is.

1886-ban *„Az összedől kastély”*, *„A bearnei leány”* (15), *„Czigánybáró”* (34), *„Az utolsó kenet”* (5), *„Szászország”* (4), *„Olivette lakodalma”* (5), *„Szobaczeusz”* (4), *„Jozefa Egyiptomban”* (12) és *„A tartós sikeri”* *„Mikado”* (48) voltak az újdonságai.

Ebben a lefolyt évben tűzött ki Pálmay Ilka ötven arany pályadíjat népszínműre, melyet Monostori Károly nyert el az *„Utolsó kenet”*-tel.

1887-ben az *„Udvari bolond”* (16), *„Komédiás hercegnő”* (11), *„Uf király”* (25), *„Nebántsvirág”*

(38), *„Fejőleány”* (10), *„Angot”* (5), *„A bolondok grófia”* (9) szintén gazdag volt színpadi sikereiben. 1888-ban *„Kalózkirály”* (7), *„Rezervisták”* (9), *„Dalos Pista”* (3), *„Szedte-vedte nagysám”* (8), *„Kisvárosi hírességek”* (10), *„A bellevillei szűz”* (9), *„Titkos csók”* (19) és *„Száitakötő”* (14) jelentettek fényes Pálmay-estéket.

A legutóbb említett darab sokkal tartósabban maradhatott volna műsoron, mert Pálmay Ilka pompásan játszott és énekelte benne, de Rudolf trónörökös gyászos halála (1889. január 30.) sok időre véget vetett a közönség színházjáró kedvének.

Az 1889-iki év *„Simpliczius”* (4), *„A gárdista”* (3) és a *„Párisi élet”* (12) rövid élt előadásaival feltűnően szegény a színpadi sikereiben.

Pálmay Ilka elkedvetlenedve elfogadta a Bécsből jövő fényes ajánlatot.

Október 28-án kezdte meg búcsúzását és még egyszer eljátszotta a *„Gerolsteini nagyhercegnőt”*, *„Szép Helénát”*, Gabriellát a *„Párisi élet”*-ben, *„Nebántsvirág”*-ot és a *„Kertészleány”*-ban (1889. november 8-án) utoljára lépett fel a Népszínház deszkáin.

Csak ezek az estéek mutatták meg igazán, milyen rajongással szereti a budapesti közönség Pálmay Ilkát. Ez a rajongás most, hogy bécsi, berlini, londoni sikerei után visszatért, újra föléledt, s a budapesti közönség most ép úgy gyönyörködik az ő kedves megjelenésében és művészi játékaiban, mint a régebbi években. Kürthy Emil.

A HONGKONGI RABSZOLGAVÁSÁR.

A kínai zavarok borzalmaiból mutatunk be egy meghatározó jelenetet. Hong-Kongban a kínaiak az ott rekedt nagy számú európaiakat megrohanták s meg a betegeket és sebesülteket is irgalmatlanul legyilkolták, csupán a nőket és a 13 éven aluli gyermekeket hagyták életben, de ezeket aztán piacra hurezolták s ott rabszolgaként eladták. Erre vonatkozok képnünk is, mely nem költött, hanem a gyászos valóságnak lehetőleg hű ábrázolása. Egész sereg nő, leányokat és gyermekeket anyákat látunk rajta, a mint a vevő kínaiak válogatnak köztük. Az iszonyat és kétségbeesés minden változatban szemléltető a szerencsétlen áldozatokon, kik a halálánál borzasztóbb sorsra jutva, kétségbeesve állnak eladók és vevők előtt.

Az európai hatalmak talán elégtételt tudnak venni Kínán a rajtuk elkövetett sérelmekért, de a retentő vérengzés áldozatait több föl nem támaszthatják, sem a rabszolgaságra jutott szerencsétleneket kiállott szenvedéseikért nem kárpótolhatják, még ha mindnyájukat sikerülne is kinyomozniok és beestelen helyzetükből kiszabadítaniok.

DISZNÓULÉS DEBRECZENBEN.

A mint az idő hidegre fordul, léssen a hízott disznóknak nagy siralma széles Magyarországon mindenfelé, a hol csak nem vajjal vagy olajjal zsírozás az ételt. S ugyan szegény ember legyen az, a kire úgy tavaszodjék rá, hogy legalább egy kis javított malacot ne ölt volna.

Annyi disznót azonban aligha ölnek másutt, mint Debreczenben, hol ezt a mesterséget nem csak házi szükségletre, hanem nagyban, iparszerűleg is űzik. S híres is lett a debreczeni szalonna és kolbász országzerte; ezt a két cikket mindenütt ott találjuk a fővárosi eseménye- vagy hentes-üzletek kirakataiban is.

Hogy pedig miért olyan kitűnő ízű ez a szalonna és kolbász, azt is megmondhatjuk rövidesen. A debreczeni ember nem holmi gyári hulladékkal, krumplival s máseffélével hízal, hanem tiszta tengerivel, aztán nem koppasztja a leölt sertést, hanem igenis, szalmával perzseli s ez adja aztán a szalonnának az a kellemes ízt. A kolbász zamatosága pedig onnan származik, mert az igazi debreczeni hentes nem gépen őrli meg az ehhez való húst, kövérét, hanem úgy vágja össze éles késsel, vagy bárdal. Ez pedig nagy különbség, mert az őrlés összezúzza a sejteket, tehát a jó íznek, zamatnak vége lesz, míg a késsel való aprózás mellett ez nem következik be.

Pár képet van most alkalmunk a híres debreczeni disznóölésekről bemutatni, még pedig teljes hűségű fényképfelvételek után. Láthatni ezeken a perzselés, a már megperzsel állatok tisztogatását, felhasogatását, széttagolását, a mind igen gyorsan s nagy tisztasággal megvége.

Még sötét reggel hozzá fognak a munkához. Kieresztik óljából az áldozatra szánt disznót, egy nagy bunkóval föbe csapják, aztán a hosszú, erre való kést szívébe szúrják, miközben az asszonyok ott állnak már, hogy a kiömlő vért edénybe felfogják. Majd jó lesz az véres hurkába, gömböcözbe. Ezután szép sorjába hasra fektetik a kiszívott disznókat, szálal szalmával behintik, meggyújtják. Csakhamar égett szőr szaga lepi el a környéket, a mit már jól ismernek a varjak, szarkák s csapatostól kezdenek a háztetőkre gyülekezni, tudván, hogy most majd nekik is jut egy kis hulladék. A tüzet hosszúnyelű vasvillával meg-meg piszkálják a hentesek, a hónaljakat, stb. egy-egy csomó szalmaparázssal külön is megcsapatják. Majd hátrá fordítják a sertést s a hasát is ezen módon leperzselik. Aztán szépen lekaparják, vízzel leöblintik.

Most következik a felhasgatás, a miben a hentesek rendkívül ügyesek, gyorskeztűk. Szépen lefejtik a szalonnát, kimetszik a sonkákat, egyéb részeket s nem sokára szét van szedve az egész jószág.

Az asszonyok is hozzá fognak a belek kaparásához, tisztogatásához, a mi hosszas és nehéz munka, de hát nem lehet elsielni, mert akkor a kolbász, hurka banná meg.

A disznóölés is olyan forma házi ünnepély számba megy, mint a szüret: ezekben telik a gyerekeknek legnagyobb gyönyörűségük. S ha csak lehet, nem is maradnának el róla a világgert sem. Előbb melegsenek a perzselő tűz mellett, azután pedig lesik: mikor csavarja le a hentes a körmeiket? Olyanok azok, mint egy-egy kis papucs, el lehet velük játszogatni. Aztán következnek a java: a perzselt disznó file és farka kitűnő csemege egy kis sóval s ha ebből kaphatnak, akkor aztán már mehetnek iskolába, ivagy nézik tovább odabenn a szobában: hogy vagdalják, szabdalják tovább a húst, szalonnát, hogy töltsék a hurkát, kolbászt, gömböcözöt.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A Magyar Tudományos Akadémia könyvkiadó vállalatának idejé illménye négy jókora kötet; irodalmunk nem csekély gazdagodására szolgál valamennyi. Kettő közülük eredeti mű, kettő pedig fordítás angolból.

Az eredetiek közül első sorban kelti fel érdeklődésünket Pauler Gyula történeti munkája, a *„Magyar nemzet története Szent Istvánig”*, mely a kitűnő szerzőnek az Árpád királyokról írt művét teszi teljessé, a mikor a vezérek korát is megismerteti velünk. Roppant szorgalommal és nagy történeti forrástanulmányok alapján készült a mű, melyben összegyűjtve találjuk mindazt, a mi történetünk e nagyrészt homályba burkolt korszakáról, szákszavú krónikákban s egyéb iratokban följegyezve található. Nemesak összegyűjti Pauler az adatokat, hanem erős kritikával meg is rostálja. Forráskritikájának beható

Kiss Ferencz fényképe.

DISZNÓULÉS DEBRECZENBEN. — A megperzsel sertés föltagolása.

voltát bizonyítják a kötetnek több mint felét elfoglaló jegyzetek, melyekben föl van dolgozva az idevágó kérdések összes irodalma s melyek némelyike, mint a baskir-magyar rokonságról szóló, maga is valóságos kis tanulmánygyűjtemény.

Jánosi Béla az *„Aesthetika története”* című három kötetes nagy munkájának második kötetében a középkortól a XVIII. század végeig tárgyalja az ez időközben fölmerült aesthetikai elméleteket. Mint már a mult évben megjelent s az ókort tárgyaló kötetet, ez is az anyagnak alapos ismerete jellemzi; e tekintetben Jánosi műve megújítja helyét a hasonlónak legjobb külföldi művek mellett is. Nagy előnye e mellett, hogy nem elfogultan, valamely aesthetikai rendszer szempontjából dolgozva fel az aesthetikai elméletek egymásra következő nagy sokaságát, hanem teljesen elfogulatlanul, történeti módszerrel ítel meg minden fontosabb jelenséget. E mellett a korviszonyok, az aesthetikai elmélet és a művészi gyakorlat kölcsönös hatásait is feltünteti, bár e tekintetben valamivel többet is adhatott volna. Jánosi a nehéz és sokszor fárasztó tárgyat elég élvezetesen tudja előadni s ezért műve nemcsak a tudósoknak, hanem az érdeklődő laikusnak is hasznos olvasmánya lehet.

A külföldi művek közül örömmel fogadtuk a nagy skót filozofusnak és történetirónak egyik legnagyobb szabású és legérdekesebb tanulmányát, a *„Höckeról”* szólót, mely a világtörténet legnagyobb alakjait tárgyalja, apróra boncolva jellemüket, működésük és hatásuk föltételeit, az emberiség és az erkölcs szempontjából való jelentőségüket. Carlylenek, az angol történetfilozófusok és legérdekesebbikének, a XIX. század egyik legeredetibb gondolkodójának egyéni gondolkodása módját kitűnően megismerheti e műből a magyar olvasó. A kötet másik része, a *„Gyémánt-nyaklánc”* bámulatos finomságú rajza a francia forradalmat közvetlenül megelőző korbéli francia társadalom néhány alakjának. Különösen

az előadás sajtószertü hangja kapja meg az olvasót. Benne van minden sorában egy véres drámának, a forradalomnak előérzete. A kötetet Végő Arthur fordította lelkiismeretes gondnal s Baráth Ferencz és Hegedűs István nézték át.

A negyedik mű, *Bodley* *„Franciaország”* című jeles műve, mely Darvai Móricz és Mihály József fordították, főképp a politikusokat érdekli, mert beható részletességgel tárgyalja a jelenkori Franciaország politikai viszonyait, parlamenti pártjait a tudós szerző, nyolcz évi franciaországi tartózkodása alatt gyűjtött adatok és megfigyelések alapján.

Scheffel J. Viktor *„Säkkingeni trombitás”* című nagy költői elbeszéléseinek fordítására boesátott ki előfizetési felhívást Luby Sándor, a Pesti Hirlap munkatársa, ismert költő és műfordító. A *„Säkkingeni trombitás”* — mondja a felhívásban — az újabb német költészet irodalom legnépszerűbb műve, melyből 1899-ig már 250 kiadás jelent meg, a mivel a világirodalom nagyon kevés műve dicsékedhetik. (E mű nem tévesztendő össze a belőle átdolgozott dalművel, mely miatt maga Scheffel boszankodott a legjobban, ugy hogy egy előadására, melyet tiszteletre rendeztek, el se ment.) Részben a rajnamenti festői fekvésű Säkkingenben, részben Rómában lejátszódo XVII. századbeli idyllikus szerelmi történet ez, ép oly alapos kortörténelmi és helyismerettel, mint magasan szármaló költői lendülettel, finom humorral és mesteri iránylyal megírva. A könyv díszes kiállításban, húsz iv tartalommal, szép illusztrációkkal díszítve fog megjelenni s alkalmas lesz ajándéknak főképp hölgyek és az érettebb ifjúság számára. Előfizetési ár: fuzótt példányért három korona, aranykemszésű diszpédányért öt korona. (A legolcsóbb német kiadásnak ára csaknem megégyeszer ennyi.) Az előfizetési pénzek Luby Sándorhoz Budapest, VI. Teréz-körté 43/a. szám alá küldendők. Az elbeszélés szövegében egész kötetre menő lyrai vers van, melyek közül egyet mutatónyul itt közlünk.

Pisztrángné asszony a híd alatt
Uszott a habzó árban,
Lazac-komához evezett:
„Hogy van kend, vízi társam?”

„Csak el vagyok, de ép azon
Tündöm, mert nem csapja
Agyon már azt a trombitást
A mennydörgés haragja!”

„Az ifju úr egész napon
A parton sétált csak
A Rajna mentén föl s alá,
S csak egyre trombitált!”

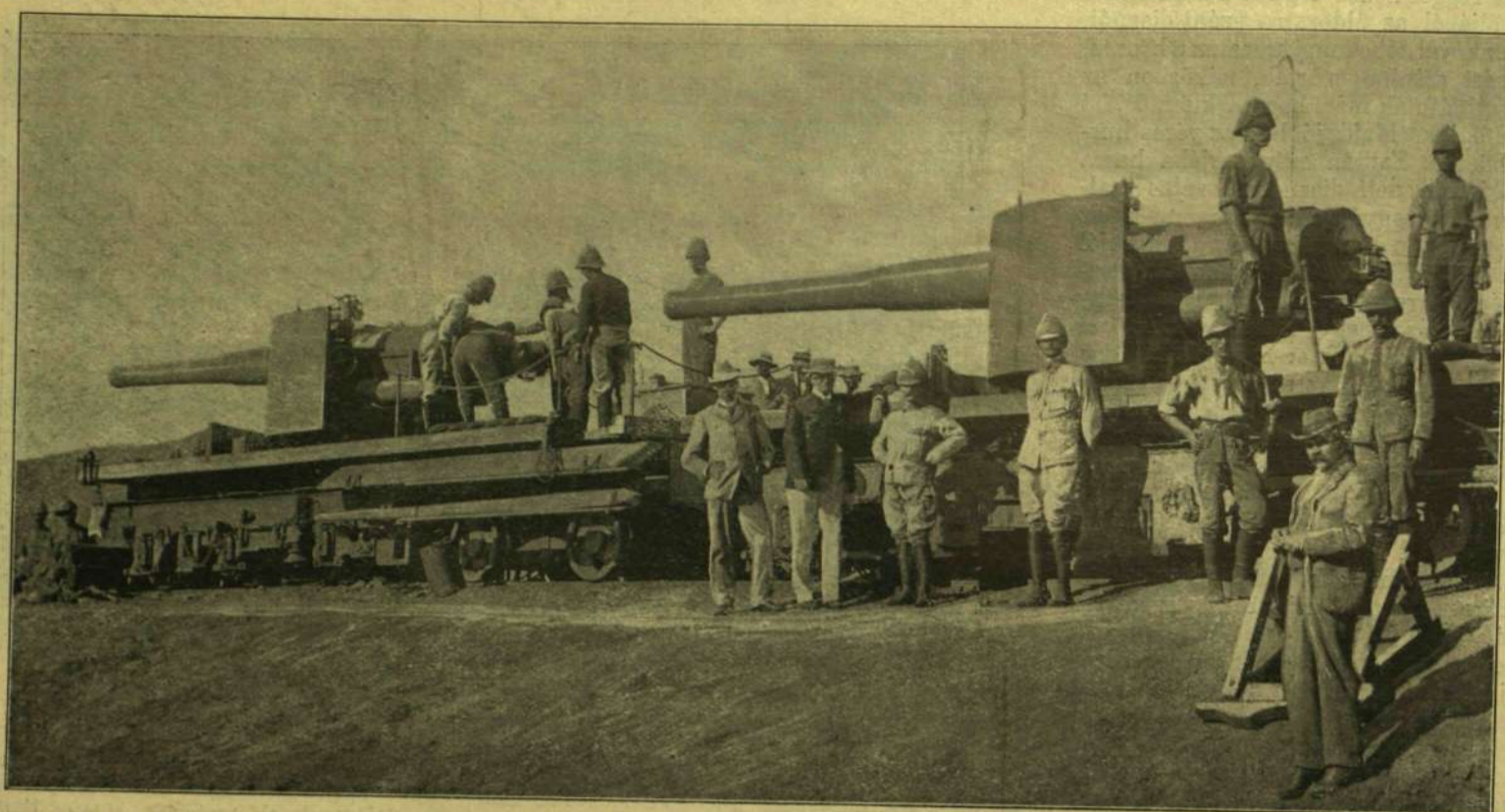
Pisztráng asszony mosolygva szólt:
„Goromba kelmed, bátya!
Szépet tudok csak mondani
En arra a trombitásra.

Ha a szép Margit kelmedet,
Mint őt, szintúgy szeretné,
A kürtölést vén létére
Tanulni nem rótnélne!”

Kiss Ferencz fényképe.

DISZNÓULÉS DEBRECZENBEN. — A szalonna lefejtése.

Rhodes Cecil.

ANGOL HATSZÁZ FONTOS ÁGYÚK KIMBERLEYBEN. — Eredeti transzáli fénykép után.

Vesztett boldogság. Erdélyi Zoltánnak az Akadémiától pályadíjjal kitüntetett verses regénye második és igen díszes új kiadásban jelent meg a Franklin-Társulatnál. Az Akadémia 1897-ben tette ki a művet a Nádasdy-féle 100 aranyas díjjal. Az előkelő jutalmat, melynek föltétele a határozott költői becs, csak ritkán ítélik oda, noha minden második évben kihirdetik 1863 óta. De csak Arany János «Buda halála», Jakab Ödön «Árgirus királyi» elbeszélése, (1895) nyerte meg, 1897-ben pedig Erdélyi Zoltán, még pedig a bírálók dícséretével. A «Vesztett boldogság» ahhoz a műfajhoz tartozik, melyben Arany László a «Délbábok hőse»-vel keltett feltűnést. A pályadíjat nyert munkát a «Vasárnapi Ujság» 1897-iki évfolyamában egész terjedelmében közölte mellékletén, a «Regénytár»-ban. Önálló kötetben, a Franklin-Társulat kiadásában ugyanazon év végén jelent meg. Az Akadémia dícséretét és koszorúját az olvasóközönség érdeklődése kísérte, s hogy ez növekedett is, mutatja, hogy rövid idő alatt szükségessé vált az új kiadás. A Franklin-társulat díszesen és művészi illusztrációkkal bocsátotta közre. Neogrady Antal festőművész kilenc képét rajzolt a költői elbeszélés legszebb helyeihez, hangulatban, előadásban hozzá simulva Erdélyi Zoltán sikerült művéhez. A tiszta nyomás, az izléses kiállítás és kötés a munkát így külső díszben is az ajándék-könyvek sorozatában ajánlja a nagyközönségnek, a tartalom értékét mintegy kiemelve. A nem közönséges sikert elért mű e díszes formában hat koronáért kapható a könyvkereskedésben.

Az osztrák-magyar monarchia írásban és képből című nagy hon- és népmertető vállalatnak Magyarországon VII. kötete című. — Erdély és a szomszédos hegyvidékek ismertetésével foglalkozó részéből közelebb megjelent második és harmadik füzet (az egész vállalatnak 360. és 362. füzet). — kiválóan érdekes voltánál fogva különösebb figyelmet keltett. A második füzetben véget érven Teglás Gábornak az «Óskori, római és népvándorlási emlékekről» írt alapos ismertetése, ezt követi Pasteriner Gyula tollából egy nagy gondolat és ritka avatottsággal írt tanulmány, mely «Építészeti emlékek a magyar királyság megalakulása óta» cím alatt egész monografiáját megújítja az erdélyrezi műépítészeti ezer éves múltjának, még pedig oly teljességgel, a melyet iradalmunk ide vonatkozólag eddig föl nem mutathatott. Az érdekes szerző nem elégedett meg az eddig közölt, vagy bárhol fellejtett adatokkal, hanem időt s fáradságot nem kímélve bentazta Erdélyt, hogy személyesen lásson s kutasson föl mindent, a mi tárgya köréhez tartozó lehetett és a helyszínén

maga jelölje ki azokat a műemlékeket, a melyeket dolgozata folyamán rajzban is bemutatandóknak vélt. S e lelkiismeretes fáradozásnak becses gyümölcse lett az a tekintélyes közlemény, mely az ismertetés tárgyául szolgáló országrésznek minden említésre méltó egyházi és világi építészeti műemlékét számba veszi és szakszerű alaposítással ismerteti, sok új dolgot tartalmazó, értékes olvasmányt szolgáltatván úgy a hazai, mint a külföldi olvasó közönségnek, nemkülönben sok új adattal gazdagítván magát a szaktudományt is. Nagyon emelik e magvas tanulmány becsét és érdekességét a hozzá mellékelt, igen sikerült művészi rajzok, melyeknek száma csak ebben a két füzetben huszonegy s a melyeken kívül még a régészeti cikkekhez is három rajz járul a második füzetben. E rajzok Dörve Tivadar, Kimmach László és Melka Vince egy-egy rajzán kívül felelőre Cserna Károly, felelőre pedig Hary Gyula művészeinkétől valók.

A vállalat a magyar kir. államnyomda kiadásában és a Római Testvérek bizományában minden hó 1-én és 15-én kiadott füzetekben jelenik meg 2—2 ívnyi tartalommal, számos rajzzal és színes borítékban.

Az országos magyar gazdasági egyesület 1899/1900. évi Évkönyve. Szerkesztette az egyesület tisztikara. A terjedelmes kötetben nemcsak legnagyobb gazdasági egyesületünk legutóbbi évi működése van vázolva, hanem igen sok, a hazai mezőgazdaságot közelről érdeklő kérdés is megvitatva s általában nyilvánvalóvá lesz, mily buzgósággal igyekezik az egyesület gazdasági viszonyaink javításán, előrevitelén. A könyv ára 2 korona, az egyesület tagjai pedig ingyen kapják.

A kir. ítélőtábla felülvizsgáló tanácsainak elvi jelentőségű határozatai. III. kötet. Szerkesztte Törfi Gyula dr. kir. törvényszéki bír. Kiadja a Franklin-Társulat. A kötet az összes ítélőtáblák 727 határozatát közli s dolgozza föl. Terjedelme 50 ív. Ára díszes kiállításban, esinos, erős vászonkötésben 11 korona.

Az állatok világa. Brehm nagy művének magyar kiadásából megjelent a 10-ik füzet, mely a hóni és külföldi denevéreket ismerteti részletesen s igen érdekesen. E füzetet is Mchely Lajos dolgozta át, saját idevonatkozó hosszasan tanulmányozása eredményeit felhasználván. A mű a Légrády-testvérek kiadásában jelenik meg s egy füzet ára 80 fillér.

Előfizetés. «Fimország a XIX. században» című díszmunka jelenik meg nemcsak magyar nyelven. Nagy negyedretré alakú lesz, négyszáz oldalal, ötszáz képpel. A díszmunka ára a megrendelőnek husz korona. A megrendelőnek vagy a Franklin-Társulatnak (Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.) vagy Popini Albert dr. szerkesztőhöz küldendő Nyrégházára.

Palágyi Lajos újabb költeményei. Utolsó könyve óta megjelent új költeményeire hirdet előfizetést Palágyi Lajos. A könyvben pályája új korszaká-

nak érzelmeit és gondolatait fogja kifejezni, s régi eszményei iránt való hűségéről igyekszik tanúságot tenni. A tíz ives kötet ára egy forint. Előfizetni február 1-éig lehet a szerzőnél. (Budapest, I., Krisztina körút 69.)

Uránia Színház. A mulatva oktató Uránia Színház legújabb darabja az 1848-iki szabadságharc történetét foglalja össze s vetített képeiben az egykorú rajzok, festmények, vagy művészeti alkotások sorozatában mutatja be az események szereplőit, színhelyét, egyes jeleneteit, többször zenekísérettel, dallal. A darab címe: «1848», a magyarázó szöveget pedig Hentaller Lajos képviselő, a szabadságharc történetének ismert kutatója írta. Nagy érdeklődéssel nézte a közönség történelmünk egyik nagy korszakának ily feltüntetését. Délelőtt is rendeznek belőle előadásokat, az iskolai ifjúság számára.

A darab azzal kezdődik, mikor Kossuthot 1847-ben nagy lelkesedéssel követték választják Pesten. A pozsonyi országgyűlés ülései vonulnak el ezután szemünk előtt, majd következik a bécsi forradalom leírása s egykoru képekből látjuk, mint lelkesíti Kossuth beszédeivel a császárváros közönségét. A márciusi napok történetének elmondása után az első független magyar miniszterium és az első országgyűlés ülései tárulnak föl. A toborzó hangjainál elvonulnak azok a jelenetek, a mikor Kossuth fegyverre szólítja az Alföld népét. A külföldön állomásozó magyar katonák hazaszköze is egyik hatásos rész. Megható a Bethlen-család husz tagjának arczképe, ösbajuszt öreg emberek, dőlczeg férfiak és gyerekmerek, a kik mind a huszan részt vettek szabadságharcunkban. V. Ferdinánd lemondásával ér véget az első felvonás. A második felvonás hatvanegy képeben látjuk Windischgrätz osztrák hadvezért, Schlick táborit, a moóri csapatát és Batthyány Lajos halálát. A branyiskói csata, Görgei hadjáratának egyes útközeit vonulnak el aztán. Arad ostroma után Bem erdélyi sikerei és Damjanich győzelmei következnek. Varsóban Ferenc József király találkozik az orosz cszárral, a ki segítséget ígér. A harmadik felvonásban Buda ostrománál látni, mint égett a királyi palota s hogyan halt meg Hentzi. A világsi fegyverletellel ér véget az előadás. Hentaller darabjának előadását az egyik páholyból végig nézte Damjanich János özvegye is.

Vigszínház. Január 12-én három eredeti apróságot adtak a Vigszínházban. Heltai Jenőnek és Makai Emilnek «A királyné apródja» már két évvel ezelőtt került színre s most is jól fogadta a közönség. Mellette két újdonasgot is mutattak be.

«Hőbortos Márta» az egyik, szerzője Holtscher Fülöp, a kit mikor kitapsolták, egy ösbajú öreg úr jelent meg a közönség előtt. Az érzelmeiket régi formában szövegezte meg a darabjában, úgy, a hogy ma már az írók nem szokták. Egy jó szerepet írt azonban Jászai Marinnak s ez a kis érzékeny darabban a kártyát. A hőbortos Márta egy szegény dalmata asszony, a kit megbomlasztott a fájdalom, hogy a dalmát fölkelés idejében elvitték egy kis

RABSZOLGAVÁSÁR HONGKONGBAN.

fiát, nem tudja mi lett belőle. Az asszony nagy ellensége, a ki hamis írással kifosztotta őt férje halála után kis vagyonából, haldoklik, gyónik. Mártát is oda hivatja, de ez nem akar megbocsátani. Ekkor tudja meg a haldoklótól, hogy kis fiát osztrák katonák vitték el, a halott apa mellől. Húsz év múlt már. De a szinpadai változásnál Márta megtalálja fiát. Kocsmájába előkelő úr jön, nyugalmazott ezredes, vele egy fiatal ember. Márta a férje képét ismeri meg benne, ez az ő fia. Az ezredes azonban nem akarja kitenni a fiút a nagy kiábrándulásnak, hogy nem előkelő, hanem szegény, mert előkelő nevelésben részesült. A fiú meghallja ezt a beszélgetést, szívére öleli Mártát, a ki a nagy örömben most már eszt veszti, s csakugyan hőbortos Márta lesz. Az érzelmes történetnek Jászai Mari asszony művésze az előadhatók és élvezhető tulajdonságokat.

Inkább szinpadra termelt Mocsary Béla aprósága, a «Szálka», legalább eleven a hangja és ötletek is akadnak benne. Egy fiatal házaspár civódását ismerjük meg. A menyecske gyanakodik, hogy férje megcsalja, de alaptalanul gyanakodik. A férj egyik barátja, a ki orvos, azt tanácsolja, hagyjon rá mindenképpen; neki is volt egy beteg, egy képzeltető fiatal asszony, a ki azért volt beteg, mert azt hitte, hogy szálla van a vállában. Öszöpen úgy tett, mintha csakugyan kihúzott volna egy szálkát. Így kell bánni az asszonyokkal. A férjnek azonban ez a kúra nem sikerül, de a kis vigjáték tűrhetlen befejeződik. Csallag Teréz, Havaszi Hermin, Hegedűs, Góth Sándor jól kivettek minden játszható és hatásos részt a szinpadon először kísérletező szerző darabjából. A szerzőt is kitapsolták.

KÖZINTEZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia január 14-iki ülésén, mely Pauter Gyula elnöksége mellett ment végbe, Ráth Zoltán levelező tag olvasta föl értekezését: «Népszaporodásunk kérdése a XX. század küszöbén.» című. A most folyó népszámlálás kapcsán elmondja, hogy a magyar állam lakossága a XX. század küszöbén valamivel meg fogja haladni a tízenkilencz milliót s a lefolyt században egyre-másra megkészeződött. Ez eredmény jobb ugyan a latin népek zaporodásánál. A kivándorlás a kilenczvenes években nagyobb volt, mint bármikor előbb. — A bajok orvosságát a mielőbb való közzéadását átalakulásban látja és azt részletesen fejtegeti. Utána

Kemény Ferenc budapesti reáliskolai igazgató, mint vendég, a «Világakadémia»-ról tartott felolvasást, a melyet egy nagyszabású dolgozat alapján kivonatossan ismertetett.

MI UJSÁG?

* Ágyú-képünk. Lapunk múlt számának a dél-afrikai harcztéről szóló cikkében említést tettünk «két nagy angol ostrom-ágyúról» is, de akkor maga a kép technikai okokból kimaradt. Most pótoljuk a hiányt, bemutatván az említett képet. Két hatalmas ostrom-ágyút ábrázol ez, melyeket az angolok annak idején Kimberley védelmére oda szállítottak. A fénykép akkor van felvéve, midőn a 600 fontos golyókat szóró ágyúk, külön e célra készített vasúti kocsikon megérkeztek. A Kimberleybe szorult Rhodes Cecil maga is kivonult a két ércszörnyeteg fogadására, alakja ott látható a jobb felőli ágyú csöve alatt; balján a város katonái parancsnokai állnak, jobbán pedig Kimberley polgármestere.

A király Budapesten. A király hír szerint február hó második felében hosszabb tartózkodásra Budapestre érkezik. A farsang utolsó napján, február 19-én udvari bál lesz a budai királyi palotában. Tekintettel a királynak Budapesten való tartózkodására, a jurista- és kenyérbált is csak a farsang utolsó napjaiban tartják meg.

Farsangi hírek. A Kenyérbált bizottságának egy küldöttsége folkérte Széll Kálmánét, a miniszterelnök feleségét a bálanya tisztjének elfogadására. A miniszterelnöknek szívesen fogadta a kérelmet. A «Jurista-bál» bálanya tisztjét szintén elfogadta. A «Kenyérbált» alkalmasint február 12-én lesz, a mikor a királyi udvar is Budapesten időzik. A bizottság gróf Széchenyi Gyulát, a király személye körüli minisztert is megválasztotta a bizottságba. A miniszter 200 korona aláírásával gyűjtést indított Bécsben az ottani magyarok közt.

A régi időkbeli híres jogász-bált január 12-ikén tartották a Royal dísztermében az egyetemi ifjúság segélyező egylete javára. Bálanyák voltak Pallavicini Edéné ögrófné és Széll Ignácé, a belügyi államtitkár s Nagy Ferencné, a kereskedelmi államtit-

kár felesége. Pallavicini Edéné ögrófnén nehéz fekete selyemruha volt fehér csipkével. Széll Ignácén két atlaszruha, Nagy Ferencné ruhája pedig rózsaszínű moarérből készült pointe lace díszes. Néhány perczel azután, hogy a lady patronessék elhelyezkedtek díszhelyeiken, fölhangzott az első csárdás: «Nem átk a jogászt agyon» s ennek hangjainál jövedvben tánczra perdült a fiatalság. Ott voltak Nagy Ferenc és Széll Ignác államtitkárok, több országos képviselő és számos egyetemi tanár.

A medikus táncszatóly, melyet az orvostanhallgató segítő- és önképző-egyesülete javára rendeznek, február 9-én lesz a Royal-szálló termében.

A szegedi Kossuth-szobor. A szegedi Kossuth-szobor bizottsága elhatározta, hogy 1902. szeptember 17-én, Kossuth Lajos születésének 100-ik évfordulóján leplezi le a készfendő Kossuth-szobrot. Róna József vállalkozott a szobor elkészítésére 40,000 frtért. A szobrot a város egyik legszebb helyén, a Klauzál-téren állítják fel.

A Nemzeti Színház újjáépítése. Az 1837-ben megnyitott Nemzeti Színház már nem felel meg rendeltetésének. Azóta többször átalakították, mert se a színházi kellékek számára elég helye nincs, se azok a mellékhelyiségek, melyek a közönség kényelmére és biztonságára okvetlenül szükségesek. A nyáron tehát hozzá akarnak fogni a színház újjáépítéséhez. A színháznak a város kellő közepén elég nagy telke van, mert a Grassalkovich hercegtől ajándékba kapott terület mellé, melyen a színház áll, megszerették időközben a szomszédos saroktelket is, s arra nagy bérházat építettek. A Grassalkovich-telek másra, mint a Nemzeti Színház céljaira föl nem használható. A bérházba pedig beépítették a színházi nagy bérházat, mely a nemzeti színház nyugdíj-intézetének javára jövedelmez. Ha ezt egy új színházi épület számára lerombolják, az intézet elcsúsz egy jelentékeny jövedelmét. Ez az újjáépítés egyik kényes kérdése. A másik pedig az, hogy a míg az építés tart, addig hová vonul a Nemzeti Színház. Szó volt róla, hogy a Magyar Színházat kell kibérelni. De itt is nagy pénzbeli áldozatokat kellene hozni. Ezek még mind megoldatlan ügyek, a kormány azonban már foglalkozik velök, de a sajtó és a közérdeklődés is. Az új építésre nézve tervek készítésére kérték föl a Helmer és Fellner bécsi építő céget, mely sok színházat épít Budapesten a Nemzeti Színházat, a Vigszínházat, s ezenkívül a vidéken a nagyobb színházakat szintén ez a cég építette. Ennek hírére Budapesten az építésszek és építő iparosok körében nagy mozgalom támadt.

Tiltakoztak, hogy a Nemzeti Színház építésénél a magyar építészeket mellőzték. A magyar mérnök- és építész-egylet az ügyben rendkívüli közgyűlést tartott január 13-án. Ezen felolvasták a miniszterelnöknek az egyesület felterjesztésére adott válaszáat. A miniszterelnök azt mondja, hogy jóformán csakis a jelenléti színház nagyobb mérvű javításáról van szó, azért nem hirdetnek pályázatot a tervekre nézve. Szükségesnek tartották azonban egy elismert színházépítő cég véleményét is kikérni. Az építésnél azonban a munkákat csak magyar iparosok nyerik el. A gyűlés az egyesület választmányára bízta, hogy a magyar műszaki kar érdekében a további intézkedéseket megtegye. A képzőművészek egyesülete is elterjesztést adott át a miniszterelnöknek, kívánván, hogy a színházat magyar építészre bizzák.

A női szépség ápolására, fentartására és emelésére leginkább ajánljuk *Bautler* Ólón kintőn hirtelnek örvendő Szt. Miklós gyógyszerét (Temesvár) által előállított *Erna* kozmetikai szereket, melyek mentesek minden károsan ható anyagtól és mint számtalan esetben beigazoltatott, meglepő sikerrel és teljes megelégedéssel használják az egész országban. Bővebbet a hirdetői rovatban.

HALÁLOZÁSOK.

BÖCELIN ARNOLD, a nagyhíró svájci festő meghalt január 16-án, 73 éves korában, Olaszországban, a Firenze melletti Fiesoleban, hol rég idő óta lakott. Fantasztikus képeket festett költői képzelődéssel, nagy festői erővel, fényes színekkel. Mesebeli mitológiai alakok, szörnyek, vízi és erdei tündérek az ő alakjai. Festményei közül több Budapesten is ki volt állítva.

GYONÓVICS MIHÁLY, volt szerb igazságügyminiszter, a ki egyideig külügyminiszter és később párisi és bukaresti követ volt, Belgrádban meghalt. Gyógygyeviset, a mikor mint követ, Párisban időzött, egy ottani vendéglőben egy anarkhista megbeszítette.

Elhunytak még a közéleti napokban: DRÁKÓ BELA kegyes-tanítórúdi áldozópap, a budapesti Kalazantinum lelki igazgatója és praefektusa, főgimnáziumi tanár, 46 éves korában, Budapesten, a holttestét Vácra szállították. — BARÓTI PONSZOLT GYULA, ügyvéd, ismert sport-ember, 52 éves korában, Budapesten. Korábban miniszteri titkár volt, később mint a királyi biztosság titkára részt vett Szeged fölépítésében és akkor királyi kitüntetésben is részesült. Magyarország sportmozgalmában két évtizeden keresztül vezető szerepet játszott; számos sportegyesületnek megalapítója és elnöke volt. — CSILLAG LÁSZLÓ, magyar kir. honvédezredes, 52 éves korában, Békés-Gyulán. — DR. DADAI KIRÁLY ISTVÁN, kozseretben élt orvos Bicskén, 49 éves korában. Lapunk belső dolgozótestvére, dadai királyi kitüntetésben is részesült. — SÉNYBOLD JÁNOS, a nyitrai törvényszék bírja, 47 éves korában, és Kőszegen temették el. — ALSÓSZILVÁRI GÁB. BORDISZÁR, 1848/49-iki honvéd vezérkari százados, volt francia császári ezredes, a franciaia becsületrend tisztje, Budapesten. — KOVÁCS JÁNOS, 6-becsei föld-birtokos, ki mint 48-as honvéd harcolt 81 éves korában. — BAROSSY JÓZSEF, 48-as honvédőrhadnag, Kemesen-Hőgyészen, 80 esztendőskorában. — ID. KOMMER ANTAL, a főváros egyik tekintélyes polgára, volt vendéglős, ki a szabadságharcot is végig küzdötte, 83 éves korában, Budapesten; ugyanitt FISCHER A. KÁROLY, sütőmester, 48-as főhadnagy, 71 éves korában. — BOCZ JÓZSEF, 48-as honvéd, 78 éves korában, Baróthon. — TOKODY BERTALAN, nyug. pénzügyi osztálytanácsos, a kincstári joggyekek aligazgatója, Tokody Ódón ut-pécsi plebános atya, 80 éves korában, Budapesten. — GABOS GYULA, a tatra-füredi fürdő igazgatója, kinek a vadászaton véletlen szerencsétlenség oltotta ki életét.

HAMPPEL ANTALNÉ, szül. Lachner Zsuzsanna, a hatvanas években a fővárosban virágzott Hamppele kereskedelmi iskola tulajdonosának felesége, Hampel Józsefnek, a Nemzeti Múzeum régiség-osztályára tudós igazgató-örének édes anyja, 80 éves korában, Budapesten, s a rokonné és ismerősök nagy részvételével temették el. — JOSEFI CECILIA, Josefi Rafaelnek, a híres magyar zongoraművésznek, a new-yorki zeneakadémia igazgatójának édesanyja, Budapesten, 72 éves korában. — SZENTMIKLÓSI ÉS ÓVÁRI ÖZV. PONGRÁCZ FERENCZÉNE grófné, szül. Normann-Ehrenfels Karolina grófné, Kassán, 79 esztendőskorában. — ÖZV. RIPPENTI VERESS LAJOSNÉ, szül. Szombathelyi Nagy Irén, 56 éves korában, Basán. — REMETE-POGANYI SEBASTIÁN JENŐNÉ, sz. Bónis Mária, néhai Bónis Sámuelnek, a királyi hétzetmelyes tábla egykori elnökének leánya, 54 éves korában meghalt Péczelen.

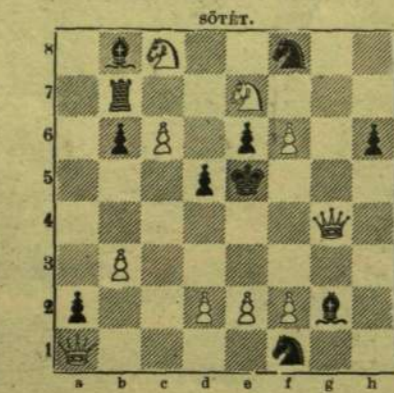
Szerkesztői üzenetek.

Csepeléd, L. F. 1856 augusztus 26-án egy londoni lakos a központi vasúttársulat igazgatójával fogadott, hogy kétkerekű kocsiával, melybe egy szamar volt fogva, a fennemlélt vasúti közönséges vonatát elhagyja s ezen fogadását meg is nyerte. Most pedig

Amerikában egy vasúti mozdony készült, mely óránként 100 mérföldet tesz meg.
Sopron, G. A. A párisi világkiállítást a most közzétett hivatalos adatok szerint 48.130.301 ember látogatta meg. Mintán pedig 65 millió belépti jegyet boesajtottak forgalomba, kerék számmal 18 millióval kevesebb ember volt a látogatók száma, mint a mennyire számították.
Keszthely, B. S. A walesi herceg verseny istálló-jában folyton 40-50 elsőrendű telvér ló áll, melyek értékét szakértő sportsmanok két-három millió forintra becsülik. Diamond Inbelle nevű lovával a herceg a múlt évben díjakban és fogadásokban másfél millió forintot nyert. A herceg lovászmestere, Marsh Rik, ép annyit fizetést kap, mint egy miniszter.
Szegvár, H. J. A panamai eszterna kiépítésére alakult részvény-társulat jelentése szerint eddiglegé négy millió nyolcszáz ezer köbméter föld ásottat ki. A eszterna hat év múlva valószínűleg elkészül.

SAKKJÁTÉK.

2205. számú feladvány. Ochocholos Gy.-től.

Világos indúl a negyedik lépésre matot mond.

KÉPTALÁNY.

A 'Vasárnapi Ujság' 52-ik számában megjelent képtalányokat helyesen megfejtették:

Bobalich Mariska, báró Sennyey Béláné, Rigó Béla, Kath. kör Kalocsa, Vésztői Casinó, Hampel Ferencz, Mader Etelka, Balogh Istvánné, Szilberth Arthur, Ludasi Ilona, Lozinsky Olga, Buza János, Cserey Annuska, Ferenczi Emil, Mateka József, Kulcsy Bálint, Lossonegy Mihályné, Sánta Ilonka és Margit, dr. Hatvány Dezsőné, Fehér Zoltán, Bozsonik Etelka, Schvay Lenke, Gál Mihály, A Kaposvári Nemzeti Kaszinó, Tamáska Endre, Szántó Elek, György F.-né, Krisztián Béláné, Mentovich Anna, Kerék Lajos, ifjú Zsolos Benő, Thomka László, Filcsák Ferencz, Ziegler Emil, Juhász Pál, Szabó András, Korössy Lajos, gróf Degenfeld Sándorné, Rosenthal Bertalan, dr. Berzsonyi Jenő, Jurenák Pálma, Vároczky István, Székely Alton, Karcsey István, Szabó Béla, Jospovich Géza, Kibérik asztaltársaság, Simon Lajosné, Jász-Árkosszállási Birtokossági Kör, Dosa Mátyas, fertőszalmási Balogh Albinné, Mátészalkai Tiszviselői Társas-kör, Pauer Géza, Tamás János, Zimányi Mihály, Kremnitzky Margit, Ferencz Samu, Kemény Dezső, özvegy Frenyó Nándorné, Brandner Jenőné, Orföldy István, a máramaros szigeti M. A. V. alizati kör, Bárvészitz Erzsé, Cserevnik Kaszinó, Egylet, dr. Juhász Lajos, Bernádyi Dezső, Bíró Margit, Tiszasz Kálmán, Vajnoczky István, Kolosy Mór, Daczó Margit, Császy Bálintné, Daczó Ferencz, Péterfi Dénes, Károly, Emma, Mariska és Vilma, Pécsvárady Zeigmond, dr. Sárayné Angéla, Hanke Adámné, Wetzel Jánosné, Bakos Sándor, báró Bothmárné, Lehoczky Gyula, Biki Ferencz, Harly Mészöly Dezső, Breuer Rezső, Góts Béla, Pap Sámuel, Vadai Ferencz, Lohó-sámszky Sz, Tisjes József, Székely István, Kovácsné Elek Ilona, Hannel Antal, Környei József, Friedrich Vilmosné, Friedrich Mariska, Tanítóképzőintézeti Önképzőkör Eperjes, Szikszay Sándorné, Fuky Sára, Kiskörsi Kaszinó, Páukotki Ferencz, Leyrer Tivadar, Petke Julia, Kühne Adolf, Gócsai Kiss Ferencz, Tóth Károly, dr. Szentpályi Lajos, Mezőkeresztesi olvasó-kör, Bethlenfalvi Pál Gizella, özv. Szakonyi Miklósné.

Felélés szerkesztő: Nagy Miklós. Szerkesztési iroda: Budapest, IV., Kaplony-utca 9.

Ünemiárak, betétpótlási cikkek stb. (szerekek) F. Berger által párisi gyáronál legelőnyösebben beszeresethető. Földvár Sándor egyetemi közteszerző, Bpest, Erzsébet-körút 50.

Szenásy, Hoffmann és Társa selyemáruháza. Budapest, IV. ker., Bécsi-utca 4. sz.

Báti szezonra dús és szép választékú raktárt tart gázes, tulles és selyemszövetekben. Minták vidékre kívánatra pontosan küldetnek. 8626

Alapított 1865-ben. A legjobb bel- és külföldi zongorák, pianók és harmonikumok legelőnyösebb kaphatók

Heckenast Gusztáv zongorateremben Budapest, IV. Gizella-tér 2. (Váci-u. éza sarkán). Ehrbar udvari zongoragyár Schiedmayer és fia stuttgarti udvari zongoragyár magyarországi egyedüli képviselője. Valódi amerikai harmonikumok. 8874

Nagy kölesző-intézet. Arjegyzék ingyen

Egyetlen zenemű folyóirat a 8934 Zenélő Magyarország. Megjelenik minden hétfőn és 15-16 oldal tartalommal, magyar dal, műdal, operá, tánc- és salonezen legkiválóbb újdonságaival, zongora és hegedűre. Ára negyedévi 6 füzetre 3 korona. Úgyanott bárhol megjelölt zenemű megrendelhető; A 'Zenélő Magyarország' kiadóhivatala Budapest, VI., Csengery-utca 62. Mutatószámát ingyen és bérmentve küldünk.

SERRAVALLO 8984 CHINA-BORA VASSAL kitűnő helyreálló szer gyöngék, vörsegyények és lábadozók számára. Ajánlva és használva orvosi kitűnőségeitől. 1000-nél több orvosi elismeréssel. Kitűnő íz. Kűntette több arany és ezüst éremmel. Árak: 1/2 literes üveg K. 2,40, 1 literes üveg K. 4,40. Kapható minden gyógyszerertárban. Serravallo J. gyógyszer. Triestben

Mariska-crème a női szépség emelésére és fentartására teljesen ártalmatlan készítmény. Szepő, májfolt, himlőhely, pörse-nés, pattanás, sárga arcoszín, arcvörösség bámulatos gyorsasággal elm. alk. a legdurvább bőr is frissé, fiatalossá válik. Kisimítja a ráncokat és himlőhelyeket, még korosabb egyéneknek is tőde, bájos arc-szín kölcsönöz.

Egy tégely ára 1 korona 20 fillér. Valódi Capczin-kenőcs rheuma, kőszvény, ideges fájás, hűlés, ideg-bajok és mindennemű ontánbántalmak ellen kitűnő hatásúnak bizonyult szer. Számos elismerő és hálaírat közül:

A 'Capczin-kenőcs' úgy a heveny, mint az idült, valamint az izomcsukok különféle alakjainál orvosi gyakorlatomban sikerrel alkalmaztam. Sárospatak, 1896. nov. 6.

Dr. Katona Mihály gyak. orvos. Próbátégely 1 kor., egy nagy tégely 2 kor. Kapható a készítőnél SZABADY JÁNOS gyógyszerésznél VII., Damjanich-utca 2/B. 8572

A Franklin-Társulat kiadásában, Budapesten, megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

VASUTI SZAKNAPTÁR az 1901. évrre.

Szerkesztő OCSKÓI OCSKAY GUSZTÁV m. kir. államvasúti főellenőr és igazgatási C III/B. osztály vezetője. XIV. ÉVFOLYAM. (Zsebkiadás.) Ára vászonkötésben 4 korona.

Néklkülözhetetlen nemcsak minden vasutasnak, hanem a közönség is haszonnal forgathatja, különösen azok, a kik a vasutakkal és ezek személyzetével összeköttetésben vannak. Számtalan hasznos szakezikkein kívül közli a zónarendszé-ü személy líjzabát a m. kir. államvasutakon, az utazóútlevelek kiszámításának táblázatát; a menetdíj kedvezmények táblázatát; betűsoros jegyzékét a m. kir. államvasutak állomásai, fűtőházai, műhelyei, forgalmi főnökségei, anyagszertárai és osztálymőrnökségeinek, tekintettel arra is, hogy melyik illetvezetőséghez tartoznak; tartalmazza a m. kir. államvasutak műhelyei, igazgatósága, illetvezetőségei, nemkülönbön egyéb vasutak beosztásait 45000 nével. A naptár ezenkívül Ludvig Gyula elsőigazgató és Schöber Albert igazgató elnökhelyettes arczképével van díszítve.

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

Budapesti Takarékpénztár és Országos Zalogkölesön Részv. társ. Irodái: VI. ker., Andrássy-ut 5. (saját házában). 8963 Befizetett részvénytőke 10 millió korona. Elfogad betéteket takarékbetét könyveskékké és pénztári jegyek ellenében 4%-os kamatozással, valamint folyó-számlában (check-számlán). A 10%-oz betétkamat-adó az intézet fizeti.) LE-SZÁMÍTOJ VÁLTÓKAT, előlegeket nyújt értékpapírokra. VÁLTÓ-ÜZLETEK megbízásból teljesíti mindenféle értékpapírok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretében tartozó üzletágakkal. Üzleti órák: délelőtt 1/2-1/2-ig, délután 3-1/2-ig. Magyar kir. osztályosjegyek főelárúsító helye IV., Koronaherzeg-utca 11. Kézi zalogüzlet: IV., Károly-körút 18. IV., Koronaherzeg-utca és szilárus-u. sarkán, VII., Király-u. 57., VIII., József-körút 2., Üllői-út 6.

KNUTH KÁROLY mérnök és gyáros. Cs. és kir. fensége József főherceg udvari szállítója. Gyár és iroda: Budapest, VII. ker., Garay-utca 10. Központi víz-, lég- és gőzfűtések, légszusz- és vízvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb. Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányza-tok gyorsan készíttetnek. 8830

Magyar szabad. doboz-, papíráru- és fémkapocs-gyár DAVID KÁROLY és FIA Budapest, I. kerület, Mészáros-utca 38. szám. TELEFON 91-48. Mindennemű fémkapocscsal kötött dobozárak gyártása. A gyár díszdobozokat, géplevelborítókat, csipkepapírokat, gyászjelentélapokat, névjegy- és fénykép-kartonokat készít. Czukrázások számára egybeajtható dobozok, tányérok, tálcák, stb. Ing., zsebkendő-, gyógyszerési szappan-, keztü-, kalap-, cukorka-, illat-szer- stb. dobozok, szivar- és szivartárcák. Napj gyártás 150,000 doboz, Magyar, osztrák és külföldi szabadalmak. 8846

LOHR MÁRIA ezelőtti KRONFUSZ csipke-, vegyészeti tisztító- és festészeti-intézete! Gyár: VIII., Baross-utca 85., IX., Cálvin-tér 9., V., Harmin-czad-utca 3., VI., Teréz-körút 39., VI., Andrássy-ut 16. VIII., József-körút 2. szám. 8919

WOTTITZ MANFRED készít a legznomabb kivitelben Budapest, Király-utca 30. - Telefon 18-99.

MATTONI FÉLE GIESSHÜBLER legznabb egvény SAVANYUKUT Kapható a készítőnél

Kurcz és Társa Photozinkografiai műintézete készíti a legjobb minde nemű-nyom talványhoz Budapest, V. Szentkirályi-utca 13

Hessing-féle ortopaediai fűzők, készületek hátergőz elerődülé-sek gyógykezelésére, egyenestár-tek roz testtartás megváltozására, fűzők plastikai párnázással ferden-nyöttek részére, hüvely készületek izületi sérülések gyógyítására, u. m.; csipő izületi lobok és rheu-matizmusnál, műkezek, műlábak, sérvőkötők légnymásán gummi pe-lottákkal, haskötők, köldökötők, góresér-harisnyák stb. E téren specialista vezetés és felügyelete mellett méltányos árban készít. KELETI J. orthopaediai műintézete Budapest, IV., Koronaherzeg-ut. 17. Kimerítő képes árjegyzék ingyen és bérmentve küldetnek.

Menyasszonyi kelengyék a legszolidabb kivitelben 9010 Haris, Zeillinger és Társa a kék csillaghoz. Saját készítményű fehéreműek, vászon- és asztalnemű-raktár. Budapest, IV., Váci-u. 16. Legújabb modellek. Költségvetéseket 500 koronától 7000 koronáig kívánatra beku-ldunk és mintákat szolgálunk.

Cs. és kir. udvari szállítók. Kunz József és Társa BUDAPEST, V., Deák-tér 1. 8944 Vászon-, fehéremű- és szőnyegraktár. — Menyasszonyi kelengyék. Kastélyok, szállodák, intézetek berendezése. Motor erőre berendezett fehéremű gyár.

ELSŐ MAGYAR ÜVEGGYÁR KÉPES ÁRJEGYZÉK INGVEN ÉS BÉRMENTVE. HERENCZVÖLGYI GYÁRUNK A KIRÁLYI VÁRPALOTÁ ASZTAL ÜVEGKÉSZLETÉT SZÁLLITOTTA

Legalkalmasabb ajándék! Czimbalmain, melyek az illetékes zenekapacitások ál-tal minden tekintetben a legkiválóbbeknek vannak elis-merve és így a hazai és külföldi kiállításokon az első díjat nyerték, 75 fűtől különböző árban kaphatók. Minthogy ez-ily szerint a cimbalomnak pedálján és belső szerkezetén utólagosítottan találmányom van, így javításokat és alakít-sokat is e fogadok, a hang javulásért és tartósságért keze-séget vállalok. HABITS ANTAL hangszerkészítő mester, Budapest, VII., Erzsébet-körút 42. és Vörösmarty-u. 19. Árjegyzékét bérmentve küldök.

Parádi üvegyár raktára GÖRÖG ISTVÁN Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 15. Nagy választék mindenféle üvegnekben. Asztali készletek stb. igen jutányos árakon. 8865

Czimbalom iskolákat, a melyből min-denki, tanító nélkül mag-tanulhat cimbalmozni. 4 kor-onál adom. Képes nagy cim-balomárjegyzékét pedig in-gyen. Varga Pál cimbalom-gyártó, Budapest, VIII. ker., Róck Szállás-utca 3. sz.

Kormánybiztos. Technikum-Altendorf S.-A. Gépészet, elektro-technika és vegyészeti számára. 9008 Támsóhely. — Műsor bérmentve. WEINWURM ANTAL Első magyarországi fényképszel. Cinkográfiák, chromoautotipiai sokszorosító műintézete készit hor-gany, valamint rész ma-ratán kűntetve. Házon-kivűli felvételek, u. m. képtűnyek, gépek, fényképek, továbbá olaj-festmények és ipar-művészetek tárgykörű a legújtanpó-sabb árak mellett. Budapest, IV., Károly-utca 3. Telefon 1700.

Legjobb és leghirvevesebb
pipere hölgypor: a
La VELOUTINE
Különleges Rizspor
BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ.
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.
8946

Az Országos Kaszinó
palotájában
Budapest, Kossuth Lajos-u. 20. sz. alatt
Megnyilott
Papirkereskedés és Képes-levelezőlap
különlegességei raktára. — Tisztelettel
KLEIN VILMOS papirkereskedése,
Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 20. sz. és
VIII., Kerepesi-ut 73. 8951

Épp most jelent meg
Seefehlner J. L.
cs. és kir. udvari szállítónál,
Budapest, IV., Váci-utca 20.
F. tánczenek, ootillonfigurák, farsangi és bál
cikkek árjegyzéke. 9009
Bárkinék ingyen és bérmentve.

MARSCHALL ANTAL
szpecialista női cipész,
Budapest, IV. ker., Bécsi-utca 2. szám.
Alapítatott 1832.
Érzékeny lábaknak könnyű és finoman kidolgozott czi-
pöket készít mérték szerint. — Vidéki megrendelések
minta-czipő után. 8979

ESZMÉNYI KEBEL
érhető el a Filizles orientales által, Ratié
gyógyszerárúháznál Párisban, Passage Ver-
deau 5. az egyedüli szer, mely két hónap alatt
és a nélkül, hogy az egészségnek ártana, az
aszonyi kebel fejlődését, valamint a ke-
bel idomának szilárdságát biztosítja.
Egy üvegecske ára használatai utasításával együtt
3 forint. Raktár: Török József, Budapest,
Király-utca 12. sz. 8442

GERMANDRÉE
porhanyós állapotban és tablettákban.
Francia szabadalom. A szőpesség tükre, ideális illattal
feltöltött tartós, egészséges és díszes. A Germandrée
az arcbőrnek egészséges és tiszta színt ad.
MIGNOT-BOUCHER, 19, Rue Vivienne, Paris.
Kapható Török József gyógyszerárúháza Budapestben.

Wachtl és Társa
Budapest, IV., Régi posta-u. 4.
Fényképészeti cikkek
raktára 8810
Fotografische Manufactur.
Uj árjegyzék ingyen és bérmentve.

WOTNITZ MANFRED
REPRODUKCIÓ BUDAPEST
MÚINTÉZET. KIRÁLY-UTCA 30
Telefon 18—99. 8972

CRÈME DE FANCHON
a 3 sziv véd-
jeggyel.
Rögtön frömít és
szépsítő arckrém. Leg-
jobb a világon! —
Ártalmatlan!
Zsírmentes!

RIVIERA IBOLYA
IGAZI IBOLYA ILLAT
kizárólagos készítői
MOTSCHA & Társ
BÉCS, LUGECK 3 sz.
8994

Mézes-czukorkák
kőhögés, rekedtség stb.
ellen. — Raktár:
Detsinyi Frigyes
drogista
Budapest, V., Marokói-u. 2.
A fekete kutyához. 8037

Keresztény Ruhaszövetkezet
Teréz-kört 46. sz. alatt
megnyitott minden fáradságot, küzdelmet félre téve, a vezetőség arra tö-
rekedik, hogy a lehető legjobb kiszolgálásban részesítse a vásárló tagokat.
A szövetkezet áruházaiban kapható minden czikk, a mi nélkülözhe-
telen szükséglet képez a ruházathoz. — Kapható mindennemű
férfi-, női- és gyermek-ruccik. Pápa, vászon, szövet stb. stb. Első-
rendű szabást alkalmazunk, a ki a legkényesebb igényeket is kielégít-
heti. Kézpénzfizetés és részletfizetés mellett szerződhet le az összes
áruk. Vásárolni csak tagnak lehet. Tagul az tekintik, a ki legalább egy
üzletrészt jegyz, melynek legalább 40 koronát tevő értéke vagy egyszerre
vagy 10 egymást követő havi 4 korona részletekben fizetendő.
Minden tag jogosult 30 korona erejéig hitelben vásárolni és köteles
a hitelezett összeg 10%-át fizetni, elkülönítve az üzletrész törlesztésétől.
A tagok száma ez idő szerint 741, a kik összesen 1831 üzletrészt
jegyeztek, melynek értéke részben befizetett.
Támogassuk teljes erőnkkel a „Keresztény
Ruhaszövetkezetet“.
8961

PEMETEFÜZÜKORKA
rekedtség
köhögés és
hurut ellen.
ARA 60 fillér.
Kapható minden gyógyszertárban. 8869

Thierry A. Balsam-a
főitmulhatatlan mindenféle mell-, tüdő-, máj-, gyomor- és valamennyi belső be-
tegek ellen. Különleg a legesetesebb
Sebgyógyítószér.
Csupán az összes kulturállamokban bejegyzett zöld apáca védjeggyel és kapszula-
zárral, a melybe a csög van bepréslve. Egyedül valódi, kimutatható évi gyártás
6 millió palack. — 12 kicsiny és 6 dupla-palack postán, franco küldve 4 kor. — Egy
próba-palack prospektussal és a világ valamennyi államában létező raktárak jegyzékével:
1 kor. 20 fill. Szétküldés csupán az összegnek előleges utalványozása ellenében.

Megay Boheme tortája
a legjobb torta; jóságával az idei brüsszeli kiállításon az első díjat nyerte.
Megay Robert cukrász Miskolcon 1. sz. 2 K 30 f. vétele után küld
önnek egyet bérmentesen. Budapest Székes Ede és Seidl József
cs. és kir. udvari szállító uraknál, a vidéken minden legelőkelőbb csemege
üzletben kapható. Miután utánozzák a tortát, kérem csakis a Megay
Robert névvel ellátott dobozban csomagolt tortát elfogadni. Ugyanott
egy kitűnő Szalmit-torta 2 korona. 8780

KWIZDA FERENCZ JÁNOS
cs. és kir. oestr.-magy., román kir. és belga fejed. udv. szállító.
Kertületi gyógyszerész Kornenburg, Bócs mellett.
8 arany-, 19 ezüst-érem, 30 dísz- és elismerő oklevél.
Kwizda fele Kornenburgi marha láppor
Állatorv. diáktól szer lovak-, marhák- és juhoknak.
Közel 60 év óta a legtöbb istállóban használatban érvényesítéssel,
rossz emésztésnél, valamint tehéneknél a tej javításá-
ra és a tejelődés fokozására szolgál. Egy doboz 1 kor. 40 fill. fél doboz 70 fill.
Valódi csak a fenti védjeggyel és kapható minden gyógyszerárúháza-
ban és drogkereskedésben. Főraktár:
Török József gyógyszerész. Budapest, VI., Király-u. 12.

Császárfürdő
BUDAPESTEN 8918
téli és nyári gyógyhely.
Elsőrangú. E kénesvíz gyógy-
fürdő, páratlan gőzfürdővel és
legmodernebb iszapfürdőkkel,
pompás ásványvíz uszodák-
kal, kő- és kádfürdőkkel.
Prospektus ingyen bérmentve.

Dr LERAS VAS PHOSPHÁT
Ezen vaskészítmény tartalmazza a vér és eson-
tok legfontosabb elemeit. Kitűnő gyógyszer vérsz-
egénység, sápkór, gyomor-fájdalmak, vérvesztés
eseteiben, szabályozza a hőszárat, könnyű
emésztést és kiválóképen hölgyeknek, fejlődés-
ben lévő fiatal leányoknak, valamint gyenge
gyermeknek legmelegebben ajánlható. Egy
üveg ára 1 frt 50 kr. Magyarországi főraktár.
Budapest, Török József gyógyszerárúháza Király-utca 12. sz.
8975

106 oldal terjedelemben jelent meg az
OPERETTE-ALBUM
Ára füve 3 kor, díszkötésben 5 kor. — Megrendelhető:
ZIPSER és KÖNIG
zeneműkereskedésben 8964
Budapest, Andrassy-ut 4. (Harkányi-palota)

Néklözhetetlen és felmulhatatlan, hatásában csalhatatlan.
Világczikk, kivitel minden országba.
CHIEF-OFFICE 48. BRIXTON-ROAD, LONDON S. W.
A legmegbízhatóbb, legjobb ez az egész világon híres és legkeresettebb háziszér a
gyógyszerész:
Thierry A. Balsam-a
főitmulhatatlan mindenféle mell-, tüdő-, máj-, gyomor- és valamennyi belső be-
tegek ellen. Különleg a legesetesebb
Sebgyógyítószér.
Csupán az összes kulturállamokban bejegyzett zöld apáca védjeggyel és kapszula-
zárral, a melybe a csög van bepréslve. Egyedül valódi, kimutatható évi gyártás
6 millió palack. — 12 kicsiny és 6 dupla-palack postán, franco küldve 4 kor. — Egy
próba-palack prospektussal és a világ valamennyi államában létező raktárak jegyzékével:
1 kor. 20 fill. Szétküldés csupán az összegnek előleges utalványozása ellenében.

Thierry A. Centifolia-kenőcs
(csodakenőcs elnevezéssel), melynek húzó-ereje és gyógyhatása utólréhetetlen! Főlegessége teszi legtöbb
esetben az operációkat. Ezzel a kenőccsel egy 14 esztendőes gyógyíthatatlannak tartott csontrész, sőt njobban
kitűnő antiszeptikus szer, enyhítőleg és hűsítőleg hat és csakhamar teljes gyógyulást hoz létre. Gyors pulist
és osztató hatása is van és megszabadít mindenféle, bármily mélyre hatolt idegen testektől. — Egy tégely
franco 1 kor. 80 fill. az összegnek előre való beküldése ellenében. Nagyobb megrendeléseknél olcsóbb. Ki-
mutatható évenkénti gyártás 100,000 tégely. Egy egész leváltár áll rendelkezésre és megtekintésre azon
eredeti bizonylatokból, melyeket a két szerről a világ minden részéből beküldtek. — Utánzatoktól óvakodni
és figyelemmel tessék lenni a minden tégelyre beegott csögre: **Apotheké zum Schutzengel des**
A. Thierry. A hol raktár nincsen, minden rábeszélés ellenére is tessék visszatartani a hamisított és
hasonló értékűnek ajánlott készítményeket és tessék azt megrendelni egyenesen az egyedüli gyáros:
Thierry A. gyógyszerésznél, Pregrada Rohitsch-Sauerbrunn mellett.
(Az oestrák cs. és kir. államhivatalnokok szövetkezetének szállítója.) (Contractor of the War-Office and the
Admiralty, London.) — Kapható Budapestben: Török József gyógyszerárúháza. 8907

VASÁRNAPI UJSÁG

4. SZÁM. 1901. BUDAPEST, JANUÁR 27. 48. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 24 korona POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt félévre 12 * Csupán a Vasárnapi Ujság félévre 8 * A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) egész évre 10 korona félévre 5 * Kihirdetési díjak: a postai megfizetéses példányokért a postai díj is csatolandó.

VIKTÓRIA ANGOL KIRÁLYNŐ.
1819—1901.
A VILÁGTÖRTÉNETBEN pártját ritkító hosszú ural-
kodás után hűnyta le örök álomra szemét
az angolok királynője, India császárnője,
Viktória. Nyolczvankét évet élt és csaknem hat-
vannegy évig uralkodott, rengeteg birodalma
népeinek soha nem csökkenő szeretetétől és
hódolatától körvezeve, meggyászolva a világ
minden táján, a hol csak angol lobogót lenget
a friss tengeri szél.

Valóban, nagy oka van az angol nemzet-
nek, gyászolni Viktóriát. Uralkodásának hosszú
ideje annyi áldást árasztott nemzetére, annyira
emelte külső hatalmát, belső jóllétét, oly mé-
lyen belevészte a lelkebe az angol világuralom
eszméjét, hogy az angolok mindenkor nemzetük
legfényesebb és legtermékenyebb korszakai közé
fogják számítani Viktória korát.
Ifjú szépségben sugárzó tizennyolcz éves
leány volt Viktória, mikor trónját elfoglalta.
Elődei nem olyan uralkodók voltak, hogy
nagyon megszilárdult tekintélyű trónt hagytak
volna rá, de vele volt a nemzet rokonszenve,
a mely önkéntelenül fölbredt a szép fiatal nő
iránt, a ki e mellett a liberális nézetei miatt
népszerű Kent hercegné volt a lánya. Beesés
örökséget hozott magával a trónra: kitűnő
nevelést, szigorú kötelességtudást s rendithe-
tetlen igazságszeretetet. Főleg a szász-köburg-
góthai családból származó anyjának köszön-
hette eme tulajdonságait, melyek alapjává lettek
élete minden törekvésének. A politikával libe-
ralis auspiciumok alatt ismerkedett meg: a lel-
kes whig-párti Melbourne lord volt a tanítója s
később első miniszterelnöke. De már uralko-
dása elején is megmutatta szigorúan alkotmá-
nyos, a pártok felett álló felfogását: mikor a
parlamentben a konzervatívok kerekedtek felül,
nehéz szívvél bár, de megvált Melbournétól és
Sir Robert Peelre bízta kormányá vezetését.
Ekkor megismerkedett a királynői állás sulyá-
val és kellemetlenségeivel is: a konzervatív
kormány még azt sem akarta tűrni, hogy az
udvartartásban tovább is a whig-párti családok
hölgyei álljanak a királynő személye körül s
azt kívánta, cserélje ki őket tory-hölgyekkel.
Viktória ellenállt e követelésnek, hangoztatva
környezete megválasztásának szabadságát. Sir
Robert Peel ekkor a parlamentben nyilvánosan
panaszolta fel a királynő magatartását. Ez a

VIKTÓRIA KIRÁLYNŐ. 1900. évi fénykép.